

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
INFORMACIJOS IR KOMUNIKACIJOS DEPARTAMENTO
TYRIMŲ SKYRIUS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel.: (8 5) 239 6170 / 239 6185
El. p.: tyrimai@lrs.lt; info@lrs.lt; ikd@lrs.lt www.lrs.lt/info

**Analitinė apžvalga
20/54**

2020-12-29

**Tos pačios lyties ir skirtingų lyčių asmenų partnerystės ir santuokos teisiniai institutai
Europos Sąjungos valstybėse narėse**

Europos Sąjunga (toliau – ES) ir atskiros valstybės narės daug dėmesio skiria nediskriminavimo principo užtikrinimui ir lyčių lygybės bei vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų seksualinės orientacijos, įtvirtinimui visose srityse. Europos Komisijos komunikato „2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“ įvadinėje dalyje konstatuota, jog ES yra pasaulinė lyčių lygybės lyderė: 14 iš 20 lyčių lygybės srityje pirmaujančių pasaulio šalių yra ES valstybės narės. Pažymėta, kad pastaraisiais dešimtmečiais ES padarė didelę pažangą lyčių lygybės srityje – lyčių aspektą stengiamasi integruoti į įvairias politikos sritis, įstatymų keliu sprendžiamos konkrečios nelygybės problemos.

Šiame darbe apžvelgti 20 ES valstybių narių (Airijos, Austrijos, Belgijos, Čekijos, Danijos, Estijos, Ispanijos, Italijos, Graikijos, Kipro, Kroatijos, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų, Prancūzijos, Slovėnijos, Suomijos, Švedijos, Vengrijos, Vokietijos) nacionalinėje teisėje įtvirtinti tos pačios lyties asmenų santuokos ir partnerystės teisiniai institutai, kurie palyginami su skirtingų lyčių asmenims suteiktomis teisėmis ir pareigomis, sudarius santuoką ar partnerystę.

Tos pačios lyties asmenų partnerystės ir / ar santuokos įteisinimas priklauso nacionalinei valstybių narių kompetencijai.

20 ES valstybių narių teisės aktais reguliuoja tos pačios lyties ir / ar skirtingų lyčių asmenų registruotos partnerystės santykius (Airija, Austrija, Belgija, Čekija, Danija, Estija, Ispanija, Italija, Graikija, Kipras, Kroatija, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Prancūzija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Vengrija, Vokietija)¹.

13 ES valstybių narių teisę sudaryti santuokas turi taip pat ir tos pačios lyties asmenys (Airijoje, Austrijoje, Belgijoje, Danijoje, Ispanijoje, Liuksemburge, Maltoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Prancūzijoje, Suomijoje, Švedijoje, Vokietijoje)².

¹ European Commission 's information on the property of international couples (marriages and registered partnerships): https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/civil-justice/family-law/property-international-couples-marriages-and-registered-partnerships_en

² Rosamund Shreeves. The rights of LGBTI people in the European Union. European parliamentary research service, November 2020: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/651911/EPRS_BRI\(2020\)651911_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/651911/EPRS_BRI(2020)651911_EN.pdf)
European Commission 's information on the property of international couples (marriages and registered partnerships): https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/civil-justice/family-law/property-international-couples-marriages-and-registered-partnerships_en

15 ES valstybių narių yra suteikusias įvaikinimo teisę tos pačios lyties asmenims (Airija, Austrija, Belgija, Danija, Estija, Ispanija, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Vokietija)³.

Airija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) tiek skirtingų lyčių, tiek tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas (tačiau galioja tik iki 2016 m. gegužės 15 d. sudarytoms partnerystėms);
- 3) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) teisinis institutas.

Santuoką reglamentuoja Konstitucija⁴, Civilinės registracijos įstatymas⁵, Santuokos įstatymas⁶, Šeimos teisės įstatymas⁷, Šeimos teisės (santuokos nutraukimo) įstatymas⁸, Vaikų ir šeimos santykių įstatymas⁹. Tos pačios lyties asmenų santuokos įteisintos po to, kai tam buvo pritarta 2015 m. gegužės 22 d. įvykusiame referendume dėl santuokos lygių teisių¹⁰. Pagal Konstitucijos 41 straipsnio „Šeima“ 1–4 dalis, valstybė įsipareigoja ginti ir saugoti santuokos institutą, kuriuo yra grindžiama šeima. Valstybė pripažįsta šeimą kaip natūralią pirminę ir fundamentalią visuomenės grupę, kaip moralinį institutą, įkūnijantį neatsižadamas ir neatimamas teises, aukštesnes už pozityviąją teisę ir ją sąlygojančias. Santuoką įstatymų nustatyta tvarka gali sudaryti du asmenys, neatsižvelgiant į jų lytį.

Airijoje įstatymai nenustato sutuoktinių bendros jungtinės nuosavybės (angl. *community of property*) teisinio režimo. Vadovaujantis turto atskyrimo principu, santuokos metu įsigytas turtas yra įsigijusiojo nuosavybė. Galimos tarpusavio patikos sutartys (*a deed*), tvirtinamos teismo¹¹. Šeimos gyvenamajai patalpai suteikiamas specialus statusas pagal Šeimos būsto apsaugos įstatymą¹², apribojantis disponavimo laisvę. Nutraukiant santuoką dėl turto dalies sprendžia teismas kiekvienu atskiru atveju įvertindamas reikšmingas aplinkybes ir sutuoktinių indėlį¹³. Sutuoktiniui yra įstatymų suteikta paveldėjimo teisė¹⁴. Tos pačios lyties ar skirtingų lyčių asmenų sudarytos santuokos teisinės pasekmės yra vienodos¹⁵.

Registruotą partnerystę reglamentuoja Civilinės partnerystės ir sugyventinių tam tikrų teisių ir pareigų įstatymas¹⁶. Vienalytėms poroms 2015 m. priimtu Santuokos įstatymu leidus sudaryti santuokas, civilinės partnerystės galimybė joms buvo panaikinta. Galiojantys liko tik iki tol

³ Rosamund Shreeves. The rights of LGBTI people in the European Union. *European parliamentary research service*, November 2020:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/651911/EPRS_BRI\(2020\)651911_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/651911/EPRS_BRI(2020)651911_EN.pdf)

⁴ Ireland's Constitution: https://www.constituteproject.org/constitution/Ireland_2019.pdf?lang=en

⁵ Civil registration act: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2004/act/3/enacted/en/print#sec45>

⁶ Marriage act: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2015/act/35/enacted/en/html>

⁷ Family law act: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2019/act/37/enacted/en/html>

⁸ Family law (divorce) act: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1996/act/33/enacted/en/html>

⁹ Children and family relationships act: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2015/act/9/enacted/en/html>

¹⁰ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 343: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹¹ *Ten pat*, p. 346: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹² Family home protection act: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1976/act/27/enacted/en/html>

¹³ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 347: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹⁴ *Ten pat*, p. 351: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹⁵ *Rights of same-sex couples*:

https://www.citizensinformation.ie/en/birth_family_relationships/cohabiting_couples/rights_of_same_sex_couples.html#

¹⁶ Civil partnership and certain rights and obligations of cohabitants act:

<https://revisedacts.lawreform.ie/eli/2010/act/24/revised/en/html>

registruoti partnerystės santykiai. Civilinis partneris (*civil partner*) apibrėžiamas kaip bet kuris iš dviejų tos pačios lyties asmenų, esantis registruotos civilinės partnerystės (nenutrauktos ir nepripažintos negaliojančia) šalimi (Civilinės partnerystės ir sugyventinių tam tikrų teisių ir pareigų įstatymo 3 str.). Registruotos partnerystės sukeliamos teisinės pasekmės – ir disponavimo bendrąja gyvenamąja patalpa apribojimas. Partnerystės santykiai, bet kurio iš partnerių prašymu, nutraukiami teismo sprendimu, jei partneriai atskirai gyvena 2 iš 3 pastarųjų metų¹⁷. Nutraukus partnerystę, yra įtvirtinta teisė į tarpusavio išlaikymą, kurio klausimas sprendžiamas teisme. Yra įstatymų suteikta teisė į paveldėjimą pagal įstatymą¹⁸.

Kohabitacijos santykius sudarę skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenys, pagal Civilinės partnerystės ir sugyventinių tam tikrų teisių ir pareigų įstatymo 172 straipsnio 1 dalį, yra du pilnamečiai, kurie nėra susituokę ar registravę savo civilinės partnerystės, taip pat nesusiję draudžiamais ryšiais (tokiais, dėl kurių neturėtų teisės sudaryti santuokos) ir kartu gyvenantys (kaip pora) intymumu bei įsipareigojimu pagrįstuose santykiuose. Tarp kohabitacijos teisinių pasekmių yra teisė į tokias pat socialinės gerovės sistemos paslaugas, kokios yra teikiamos susituokusių porų atveju, taip pat teisė (po 5-erių bendro gyvenimo metų arba po 2-ejų, jei pora turi vaikų) kreiptis į teismą dėl kompensacinio atlygio, nutraukus bendro sugyvenimo santykius¹⁹. Nėra įstatymu nustatytos pareigos vienas kitą remti, tačiau galima savanoriškai sudaryti rašytinį susitarimą dėl bendrų finansų tvarkymo. Be to nėra teisės likti gyvenamojoje patalpoje, jei tam prieštarauja tas, kuriam patalpa priklauso nuosavybės ar nuomos teise, taip pat nėra suvaržyta disponavimo teisė tokia patalpa²⁰. Nėra teisės į paveldėjimą pagal įstatymą, tačiau vadinamieji „kvalifikuoti sugyventiniai“ (po 5-erių bendro gyvenimo metų arba po 2-ejų, jei pora turi vaikų) gali kreiptis į teismą dėl paveldėjimo klausimo sprendimo²¹.

2017 m. įsigaliojus Įvaikinimo įstatymo²², Vaikų ir šeimos santykių įstatymo²³, Civilinės partnerystės ir sugyventinių tam tikrų teisių ir pareigų įstatymo bei Kūdikių globos įstatymo²⁴ pataisoms²⁵, teisė įvaikinti vaiką suteikta taip pat ir tos pačios lyties sutuoktinių poroms, registruotiems partneriams ir sudariusiems kohabitacijos santykius.

Pagal Civilinės partnerystės ir sugyventinių tam tikrų teisių ir pareigų įstatymą, yra civilinių partnerių (*civil partners*) teisė į abiejų poros narių tuo pat metu kartu vykdomą įvaikinimą (*joint adoption*) (toliau – kartu vykdomas įvaikinimas) (2 str.). Pagal Vaikų ir šeimos santykių įstatymą, yra pagalbinio apvaisinimo būdu vaiko susilaukusios moters sutuoktinio (-ės) (*spouse*), civilinio partnerio (*civil partner*) ar sugyventinio (*cohabitant*) teisė į kartu vykdomą įvaikinimą ir į automatinį motinystės / tėvystės pripažinimą, abiem tampant vaiko tėvais pagal įstatymą (*automatic co-parent recognition*) (toliau – automatinis motinystės / tėvystės pripažinimas) (11 str. 1 d., 135 str.).

Pagal Vaikų ir šeimos santykių įstatymą, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas sudariusiems santuoką, civilinę partnerystę ar sugyvenimo santykius (5 str. 1 d.).

¹⁷ *Dissolution decrees:*

https://www.citizensinformation.ie/en/birth_family_relationships/separation_and_divorce/dissolution_decrees.html

¹⁸ Geoffrey Shannon. *National report: Republic of Ireland*, 2015, p. 28:

<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Ireland-IR.pdf>

¹⁹ *Rights of same-sex couples:*

https://www.citizensinformation.ie/en/birth_family_relationships/cohabiting_couples/rights_of_same_sex_couples.html#

Geoffrey Shannon. *National report: Republic of Ireland*, 2015, p. 2:

<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Ireland-IR.pdf>

²⁰ *Ten pat*, p. 18:

<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Ireland-IR.pdf>

²¹ *Ten pat*, p. 28:

<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Ireland-IR.pdf>

²² *Adoption act:* <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/2010/act/21/revised/en/html>

²³ *Children and family relationships act:* <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/2015/act/9/revised/en/html>

²⁴ *Guardianship of infants act:* <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/1964/act/7/revised/en/html>

²⁵ *Adoption (amendment) act:*

<http://www.irishstatutebook.ie/eli/2017/act/19/enacted/en/html#:~:text=An%20Act%20to%20amend%20and,to%20provide%20for%20related%20matters.>

Austrija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas;
- 3) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) kai kurios teisinės pasekmės.

Santuoką reglamentuoja Bendrasis civilinis kodeksas²⁶, Santuokos įstatymas²⁷, Ginčų sprendimo ne teismo tvarka įstatymas²⁸.

Bendrasis civilinis kodeksas nurodo, jog šeimos santykiai yra pagrįsti santuokos sudarymu, kai du asmenys pareiškia valią gyventi bendroje sąjungoje, auginti vaikus ir vienas kitą remti (44 str.). Viena iš civilinės santuokos sukeltų teisinių pasekmių yra sutuoktinių lygiateisiškumas, teisė pasirinkti vieno sutuoktinio pavardę kaip bendrą pavardę, pareiga vienas kitą remti, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas, gyvenamosios patalpos pripažinimas šeimos turtu ir teisės juo disponuoti apribojimas.

Santuokos įstatymas nustato santuokos sudarymo tvarką ir sąlygas dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems gimineičiams ar su įvaikintu asmeniu. Šiame įstatyme taip pat įtvirtinti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės.

Tos pačios lyties asmenų santuokos įstatymu įteisintos nuo 2019 m. sausio 1 d.²⁹

Skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės santykius reglamentuoja Registruotos partnerystės įstatymas³⁰, nustatantis, jog du asmenys gali sudaryti tokio pobūdžio ilgalaikius santykius, su tarpusavio teisėmis ir pareigomis. Įstatyme nurodyta registruotos partnerystės sudarymo tvarka (pasirašytą partnerystės deklaraciją registruoja civilinės būklės aktus registruojantis pareigūnas) ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems gimineičiams ar su įvaikintu asmeniu. Abiem registruotiems partneriams (vok. *eingetragene Partner*) lieka iki tol jų turėtos pavardės. Registruotos partnerystės teisinė pasekmė yra partnerių lygiateisiškumas, pareiga atsižvelgti į vienas kito poreikius pasirenkant gyvenamąją patalpą, pareiga vienas kitą remti. Įstatymas nustato registruotos partnerystės negaliojimo, taip pat pabaigos pagrindus (mirties atvejis arba partnerystės nutraukimas) bei teises pasekmes.

Pažymėtina, jog tos pačios lyties ir skirtingų lyčių asmenų poroms 2019 m. buvo suteikta teisė pasirinkti registruotą partnerystę ar santuoką po to, kai Konstitucinis teismas nutarė, jog kurios nors iš šių teisių suteikimas vien tik tos pačios lyties arba skirtingų lyčių asmenims yra diskriminacinis³¹.

Skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) kai kurios teisinės

²⁶ *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>

²⁷ *Ehegesetz*: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001871>

²⁸ *Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Außerstreitgesetz*:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20003047>

²⁹ Austria: Same-Sex Couples Allowed to Get Married Starting January 2019. *Library of Congress Law*, 2017-12-12:

[https://www.loc.gov/law/foreign-news/article/austria-same-sex-couples-allowed-to-get-married-starting-january-2019/#:~:text=Starting%20January%201%2C%202019%2C%20same,\(VfGH%2C%20Dec.&text=Having%20two%20different%20legal%20institutions,different%20from%20different%2Dsex%20relationships](https://www.loc.gov/law/foreign-news/article/austria-same-sex-couples-allowed-to-get-married-starting-january-2019/#:~:text=Starting%20January%201%2C%202019%2C%20same,(VfGH%2C%20Dec.&text=Having%20two%20different%20legal%20institutions,different%20from%20different%2Dsex%20relationships).

³⁰ *Eingetragene Partnerschaft-Gesetz*:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20006586>

³¹ Austria: Same-sex couples allowed to get married starting January 2019. *Library of Congress Law*, 2017-12-12:

[https://www.loc.gov/law/foreign-news/article/austria-same-sex-couples-allowed-to-get-married-starting-january-2019/#:~:text=Starting%20January%201%2C%202019%2C%20same,\(VfGH%2C%20Dec.&text=Having%20two%20different%20legal%20institutions,different%20from%20different%2Dsex%20relationships](https://www.loc.gov/law/foreign-news/article/austria-same-sex-couples-allowed-to-get-married-starting-january-2019/#:~:text=Starting%20January%201%2C%202019%2C%20same,(VfGH%2C%20Dec.&text=Having%20two%20different%20legal%20institutions,different%20from%20different%2Dsex%20relationships).

pasekmės yra nustatytos atskiruose teisės aktuose, pavyzdžiui, Nuomos teisės įstatymo³² 14 straipsnyje, įtvirtinančiame teisę perimti nuomos sutarties šalies teises ir pareigas po tą sutartį sudariusio asmens mirties, jei kartu buvo gyventa ne mažiau kaip 3 metus³³.

Pagal Civilinį kodeksą³⁴, yra sutuoktinio (*Ehegatte*), registruoto partnerio (*eingetragener Partner*) ar sugyventinio (*Lebensgefährte*) teisė į vieno poros nario biologinio ar įvaikinto vaiko įvaikinimą kitu poros nariu, išlaikant pirmojo teises ir pareigas vaikui (angl. *second-parent adoption*) (toliau – kito poros nario vaiko įvaikinimas), taip pat yra registruoto partnerio (*eingetragener Partnerschaft*) teisė į automatinį motinystės / tėvystės pripažinimą (144 str. 2 d., 197 str. 4 d.).

Pagal Pagalbinio apvaisinimo įstatymą³⁵, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas sudariusiems santuoką (*Ehe*), registruotą partnerystę (*eingetragenen Partnerschaft*) ar civilinę partnerystę (*Lebensgemeinschaft*) (2 str. 1 d.).

Belgija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas.

Santuoką reglamentuoja Konstitucija³⁶, Civilinis kodeksas³⁷. Konstitucijos 21 straipsnyje nurodoma, kad civilinė santuoka visada turi būti atlikta prieš santuokos palaiminimą, išskyrus įstatymo numatytas išimtis ir jeigu jos yra būtinos.

Pagal Civilinį kodeksą, santuoką gali sudaryti du skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenys (143 str.). Šiame kodekse yra nustatyta santuokos sudarymo tvarka ir įvirtintos sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams. Santuokos sukeliama teisinė pasekmė yra pareiga vienas kitą remti, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas, atstovavimo galimybė, atsakomybė už prievolių, susijusių su šeimos namų ūkio išlaikymu, vykdymą. Nustatyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės.

Civiliniame kodekse nepateiktas šeimos apibrėžimas, tačiau, pavyzdžiui, Teisės į socialinę integraciją įstatymo³⁸ 14 straipsnyje šeimos nariams priskiriamas sutuoktinis (-ė) (pranc. *conjoint*), nesusituokęs partneris (*partenaire*), vaikai, iš kurių ne mažiau kaip vienas nesusituokęs nepilnametis (14 str. §1(3)).

Registruotos partnerystės teisinis institutas buvo įtvirtintas priėmus Teisėto sugyvenimo santykių įstatymą³⁹, kurio nuostatos papildė Civilinio kodekso trečiąją knygą. Registruotos partnerystės, kuri įstatyme vadinama „teisėtu sugyvenimu“ (oland. *wettelijke samenwoning*, pranc. *cohabitation légale*) santykius du pilnamečiai skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenys sudaro patvirtindami deklaraciją; šie asmenys turi atitikti sąlygas dėl monogamijos (negali būti susituokę ar sudarę partnerystės su trečiaisiais asmenimi) ir veiksnio (Civilinio kodekso 1475 str.). Rašytinė

³² Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Mietrechtsgesetz:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002531>

³³ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 6: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

³⁴ Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, § 197 par. 4:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>

Adoptionsrechts-Änderungsgesetz (Art 1 and Art 2):

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXIV/I/I_02403/index.shtml

³⁵ Fortpflanzungsmedizingesetz:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10003046>

³⁶ Belgium's Constitution: https://www.constituteproject.org/constitution/Belgium_2014.pdf?lang=en

³⁷ Code Civil: <http://www.droitbelge.be/codes.asp#civ>

Code Civil – Titre préliminaire & Livre I: <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/1804/03/21/1804032150/justel>

³⁸ Loi concernant le droit à l'intégration sociale:

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=2002052647&table_name=loi

³⁹ Wet tot invoering van de wettelijke samenwoning:

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1998112335&table_name=wet

deklaracija pateikiama civilinės būklės aktus registruojančiam pareigūnui. Šiame kodekse nurodyta, kad pagal įstatymą, asmenų, sudariusių teisėto sugyvenimo santykius (oland. *samenwonenden*), turto teisinis režimas yra nuosavybės atskyrimas (angl. *regime of separation of property*), tačiau suteikta teisė nustatyti kitokį režimą (pavyzdžiui, bendrosios jungtinės nuosavybės) dvišale sutartimi. Registruotos partnerystės sukeliama teisinė pasekmė yra pareiga vienas kitą remti, atsakyti už prievolių, susijusių su bendro namų ūkio išlaikymu, vykdymą. Civiliniame kodekse taip pat nurodyti registruotos partnerystės negaliojimo ir pabaigos pagrindai (mirties atvejis ar partnerystės nutraukimas nustatyta tvarka) bei nutraukimo tvarka.

Pagal Civilinio kodekso pirmąją knygą, yra asmenų, taip pat ir tos pačios lyties, sudariusių santuoką (pranc. *époux*), teisėto sugyvenimo santykius, taip pat *de facto* kartu gyvenančiųjų teisė į kartu vykdomą įvaikinimą (343 str. §1, 353–1 §2⁴⁰). *De facto* kartu gyvenantiems asmenims nurodyta sąlyga būti nuolat kartu gyvenus ne mažiau kaip 3 metus (343 str. §1).

Pagal Civilinio kodekso pirmąją knygą, yra teisėto sugyvenimo partnerio (*cohabitant ou d'un ancien partenaire*), taip pat tos pačios lyties sutuoktinio (oland. *echtgenoot van hetzelfde geslacht*) ar asmens, susijusio bendro sugyvenimo santykiais (*de persoon van hetzelfde geslacht met wie hij samenleeft*), teisė į kito poros nario vaiko įvaikinimą (353–2 §1–2). Pagal Motinystės nustatymo įstatymu⁴¹ priimtas Civilinio kodekso pataisas, yra moters partnerės (*meemoeder*) teisė į automatinį motinystės / tėvystės pripažinimą.

Pagal Pagalbinio apvaisinimo įstatymą⁴², pagalbinis apvaisinimas leidžiamas bet kuriam asmeniui (pranc. *toute personne*) (2(f) str.).

Čekija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas.

Civilinio kodekso⁴³ pirmojoje knygoje „Bendrosios nuostatos“ nurodyta, jog tarp privatinės teisės principų yra šis: šeimai, tėvystei ir santuokai taikoma įstatymų nustatyta apsauga (I kn. 1 d. I sk. 3 skr. 2(b) d.). Santuoką reglamentuoja Civilinio kodekso antrosios knygos „Šeimos teisė“ I dalis „Santuoka“. Pagal šiame kodekse pateiktą apibrėžimą, santuoka yra vyro ir moters nuolatinė sąjunga, sudaryta įstatymų nustatyta tvarka. Pagrindinis santuokos tikslas yra šeimos sukūrimas, tinkamas vaikų auklėjimas bei vienas kito palaikymas ir rėmimas (655 skr.). Santuokos sudarymui yra nustatyta tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos (apima draudimą būti sudarius registruotą partnerystę), draudimo tuoktis artimiesiems gimineičiams ar su įvaikintu asmeniu. Civilinės santuokos sukeliama teisinė pasekmė yra sutuoktinių lygiateisiškumas, pareiga vienas kitą remti, atstovavimo galimybė, daiktų pripažinimas šeimos turtu, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas. Nustatyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės.

Civilinis kodeksas nurodo, kad santuokai bei sutuoktinių teisėms ir pareigoms taikomos pirmosios, trečiosios ir ketvirtosios knygų nuostatos analogiškai taikomos registruotai partnerystei bei partnerių teisėms ir pareigoms (V kn. I d. 3020 sk.). Pavyzdžiui, mirus vienam partneriui, kitas turi tokią pačią paveldėjimo teisę kaip sutuoktinis (-ė)⁴⁴.

⁴⁰ *Wet tot wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, teneinde de adoptie door personen van hetzelfde geslacht mogelijk te maken:*

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2006051844&table_name=wet

⁴¹ *Wet houdende de vaststelling van de afstamming van de meemoeder:*

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2014050508

⁴² *Loi relative à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes:*

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=2007023090&la=F

⁴³ *Zákon občanský zákoník:* <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Civil Code: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Civil-Code.pdf>

⁴⁴ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data.* University of Rijeka, 2019, p. 139: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

Pagal Registruotos partnerystės ir tam tikrų susijusių įstatymų pataisų įstatymą⁴⁵, partnerystės santykiai (ček. *registrované partnerství*) yra sukuriami dviejų tos pačios lyties asmenų valios pareiškimu, įformintu deklaracijoje, patvirtintoje bendru sutarimu ir savanoriškai. Šiame įstatyme yra nustatyta tvarka (deklaracija asmeniškai pateikiama civilinės būklės aktus registruojančiam pareigūnui) ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams. Bent vienas iš partnerių (*partner*) turi būti Čekijos pilietis. Registruotos partnerystės sukeliamą teisinę pasekmę yra partnerių lygiateisiškumas, pareiga vienas kitą remti, atstovavimo galimybė, atsakomybė už prievolių, susijusių su bendro namų ūkio išlaikymu, vykdymą. Nėra įstatymu arba pagal sutartį nustatyto turto teisinio režimo, taip pat nėra gyvenamosios patalpos ar kilnojamųjų daiktų, skirtų bendro namų ūkio poreikiams, priskyrimo šeimos turtui. Įstatyme nustatyti registruotos partnerystės negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės.

Civilinio kodekso 22 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmens artimiesiems (*osoba blízka*) yra priskiriamas taip pat registruotas partneris (*partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství*) ar kitas asmuo, susijęs panašiais santykiais (*jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají*).

Su faktinės kohabitacijos santykiais (tos pačios lyties ar skirtingų lyčių asmenų) susijusios nuostatos yra minimos įvairiuose įstatymuose, pavyzdžiui, reguliuojančiuose socialines išmokas, slaugą, apsaugą nuo smurto artimoje aplinkoje, nuomos tęstinumą, paveldėjimą⁴⁶.

Tos pačios lyties partneriai neturi teisės į įvaikinimą⁴⁷.

Pagal Ypatingų sveikatos priežiūros paslaugų įstatymą⁴⁸, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas moters ir vyro porai (*ženy a muže – neplodný pár*) (§6 1, 2 d.).

Danija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas (nuo 2012 m. neberegistruojama);
- 3) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) kai kurios teisinės pasekmės.

Santuoką reglamentuoja Santuokos sudarymo ir nutraukimo įstatymas⁴⁹, Sutuoctinių finansinių ryšių įstatymas⁵⁰ (pakeitęs Santuokos teisinių pasekmių įstatymą⁵¹), Sutuoctinių turto padalijimo įstatymas⁵².

Santuokos sudarymo ir nutraukimo įstatymas taikomas dviejų skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų sudarytai santuokai (1 str.). Šiame įstatyme yra santuokos sudarymui nustatyta tvarka ir įtvirtintos sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos (apima draudimą būti

⁴⁵ *Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů*:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>

⁴⁶ *Interactive database „LawsAndFamilies“*:

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-12030/continent-Europe>

⁴⁷ *Rainbow Europe (ILGA-Europe) – free online collection of the data*: <https://rainbow-europe.org/#0/8682/0>

⁴⁸ *Zákon o specifických zdravotních službách*: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-373>

⁴⁹ *Lov om ægteskabs indgåelse og opløsning*: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/771>

⁵⁰ *Lov om ægtefællers økonomiske forhold*:

[https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/774#:~:text=%C3%86gtef%C3%A6ller%20kan%20ved%20%C3%A6gtep%20aftale%2C%20at%20det%2C%20der%20tr%C3%A6der%20i,pkt.&text=8\)%20En%20%C3%A6gtef%C3%A6les%20krav%20p%C3%A5,om%20%C3%A6gteskabs%20indg%C3%A5else%20og%20opl%C3%B8sning.](https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/774#:~:text=%C3%86gtef%C3%A6ller%20kan%20ved%20%C3%A6gtep%20aftale%2C%20at%20det%2C%20der%20tr%C3%A6der%20i,pkt.&text=8)%20En%20%C3%A6gtef%C3%A6les%20krav%20p%C3%A5,om%20%C3%A6gteskabs%20indg%C3%A5else%20og%20opl%C3%B8sning.)

⁵¹ *Lov om ægteskabets retsvirkninger*: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2012/1053>

⁵² *Lov om ægtefælleskifte*:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2011/594#:~:text=%C2%A7%203.,uskiftet%20bo%2C%20mens%20denne%20I,ever.&text=Anmodning%20om%20skifte%20efter%20%C2%A7,a%20parterne%20har%20bop%C3%A6l%20her.>

sudarius registruotą partnerystę), draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams ir su įvairintu asmeniu. Nustatyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės. Be to, įtvirtinta teisė partnerių prašymu pakeisti (konvertuoti) jų sudarytą registruotą partnerystę į santuoką.

Sutuoktinių finansinių ryšių įstatymas nustato disponavimo sutuoktinių turtu ir jo naudojimo tvarką, atsakomybę pagal turtines prievoles bei turto padalijimo tvarką pasibaigus santuokai (mirties atveju ar santuoką nutraukus). Šiame įstatyme taip pat nurodytos tokios santuokos teisinės pasekmės kaip pareiga vienas kitą remti, disponavimo gyvenamąja patalpa, esančia šeimos turtu, apribojimai. Įstatymu nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas bei teisė į kitokį turto režimą nustatyti sutartimi.

Sutuoktinių turto padalijimo įstatyme įtvirtintos teismo nagrinėjimo proceso nuostatos.

Iki 2012 metų galiojęs Registruotos partnerystės įstatymas⁵³ leido tos pačios lyties asmenims sudaryti civilinę partnerystę, kurios statusas neprilygo santuokai. Nuo 2012 metų, priėmus Santuokos sudarymo ir nutraukimo įstatymo papildymą⁵⁴, registruotos partnerystės santykiai gali būti pakeisti (konvertuojami) į santuoką, tačiau naujų registruotos partnerystės santykių tos pačios lyties asmenims neleidžiama registruoti, nors sudarytieji iki tol išlieka galiojantys⁵⁵.

Pagal anksčiau galiojusią Registruotos partnerystės įstatymo nuostatą, du tos pačios lyties asmenys gali registruoti partnerystę (dan. *registreret partnerskab*) (1 str.). Šiame įstatyme yra nurodyta, jog partnerystės registracijos tvarka bei teisinės pasekmės, išskyrus įvaikinimo teisę, taip pat partnerystės nutraukimo tvarka, su kai kuriomis išlygomis, yra tokios pačios kaip santuokos atveju (2–3 ir 5 str.).

Į *de facto* bendro gyvenimo santykius atsižvelgiama įvairiuose įstatymuose, pavyzdžiui, Paveldėjimo įstatyme, Turto administravimo įstatyme, Draudimo sutarčių įstatyme⁵⁶.

Pagal Vaiko ir jaunuolio išmokų įstatymą⁵⁷, yra registruotų partnerių teisė į kartu vykdomą įvaikinimą (*er barnet adopteret af et registreret par i forening*) (§4 1 d.). Pagal Registruotos partnerystės įstatymą, yra registruoto partnerio (*registreret partner*) teisė į kito poros nario vaiko įvaikinimą (angl. *a registered partner can adopt the other partner's child*) (§4). Pagal Vaikų įstatymą⁵⁸ yra sutuoktinio (-ės) ar registruoto (-os) partnerio (-ės) (dan. *anses hendes ægtefælle, registrerede partner eller partner som barnets far eller medmor*) teisė į automatinį motinystės / tėvystės pripažinimą (5 sk. §27).

Pagal pagalbinio apvaisinimo įstatymą⁵⁹, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas vienišai moteriai (*enlige kvinder*) ar porai (*par*) (§1(a)).

Estija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas.

Santuoką reglamentuoja Konstitucija⁶⁰, Šeimos teisės įstatymas⁶¹. Konstitucijos II skyriaus „Pagrindinės teisės, laisvės ir pareigos“ 27 straipsnyje nurodyta, kad šeima, kaip visuomenės išsaugojimo ir tautos vystymosi pagrindas, yra saugoma valstybės. Sutuoktinių teisės yra lygios.

⁵³ *Lov om registreret partnerskab*: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2005/938>

⁵⁴ *Lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægteskabets retsvirkninger og retsplejeloven og om ophævelse af lov om registreret partnerskab*: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2012/532>

⁵⁵ *PSEFS project „Atlas“*: https://www.euro-family.eu/atlas_scheda-dk

⁵⁶ *PSEFS project „Atlas“*: https://www.euro-family.eu/atlas_scheda-dk

⁵⁷ *Bekendtgørelse af lov om en børne- og ungeydelse*: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/609>

Lov om ændring af lov om registreret partnerskab, lov om en børnefamilieydelse og lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2010/537>

⁵⁸ *Børneloven*: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/772>

⁵⁹ *Bekendtgørelse af lov om assisteret reproduktion i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v.*: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/902>

⁶⁰ *Estonia's Constitution*: https://www.constituteproject.org/constitution/Estonia_2015.pdf?lang=en

⁶¹ *Perekonnaseadus*: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13330603?leiaKehtiv>
Family Law Act: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013016/consolide>

Tėvai turi teisę ir pareigą auginti savo vaikus ir jais rūpintis. Įstatymas gina tėvus ir vaikus. Šeima privalo rūpintis savo nariais, kuriems reikalinga pagalba.

Pagal Šeimos teisės įstatymo 1 straipsnio 1 dalį, santuoką sudaro vyras ir moteris. Šiuo įstatymu santuokos sudarymui yra nustatyta tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams ar su įvaikintu asmeniu. Santuokos teisinė pasekmė yra sutuoktinių lygiateisiškumas, pareiga vienas kitą remti, atstovavimo galimybė, taip pat gyvenamosios patalpos pripažinimas šeimos turtu bei įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas. Įstatyme yra nurodyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės.

Skirtingų lyčių ir tos pačios lyties asmenų partnerystė reguliuojama Registruotos partnerystės įstatymu⁶². Registruotos partnerystės (est. *kooselulepingu*, angl. *registered partnership*) sutartį gali sudaryti du fiziniai asmenys, iš kurių bent vieno gyvenamoji vieta yra Estijoje (1 str. 1 d.). Tokios sutarties sudarymui yra nustatyta tvarka (sutartį tvirtina notaras, dokumentas registruojamas registre) ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo sudaryti partnerystę artimiesiems giminaičiams ar su įvaikintu asmeniu. Partnerystės teisinė pasekmė yra partnerių lygiateisiškumas, pareiga vienas kitą remti, atstovavimo galimybė, gyvenamosios patalpos pripažinimas bendru turtu, teisė įvaikinti vaiką. Yra teisė sutartimi nustatyti turto teisinį režimą. Numatyta atsakomybė už prievoles, susijusias su bendro namų ūkio išlaikymu. Nustatyti registruotos partnerystės negaliojimo ir pabaigos pagrindai (mirties atvejis, santuokos tarpusavyje sudarymas, registruotos partnerystės sutarties nutraukimas) bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės. Įstatyme nurodyta, jog asmuo, kurio sudaryta registruota partnerystė yra galiojanti, neturi teisės tuo metu sudaryti santuokos su trečiuoju asmeniu. Registruoti partneriai gali sudaryti santuoką tarpusavyje, o partnerystės sutartis tokiu atveju nutraukiama (8 str. 1–2 d.).

Registruotos partnerystės įstatyme yra registruoto partnerio (est. *registreeritud elukaaslane*, angl. *registered partner*) teisė į kito poros nario vaiko įvaikinimą (15 str. 2 d.).

Pagal Pagalbinio apvaisinimo ir embrionų apsaugos įstatymą⁶³, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas pilnametei moteriai (est. *naist*, angl. *adult women*), kuri gali būti ir nesudariusi santuokos (est. *vallalisel naisel*, angl. *unmarried woman*) (§4 1 d., §22).

Graikija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas;
- 3) skirtingų lyčių asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) kai kurios teisinės pasekmės.

Konstitucijos⁶⁴ 21 straipsnis nustato, kad šeima, esanti tautos išlikimo ir pažangos pagrindas, taip pat santuoka, motinystė ir vaikystė yra ginami valstybės.

Civilinio kodekso⁶⁵ ketvirtoje knygoje yra nustatyta santuokos sudarymo tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams ar su įvaikintu asmeniu. Civilinės santuokos sukeliama teisinė pasekmė yra teisė pasirinkti kito sutuoktinio pavardę kaip bendrą pavardę, pareiga vienas kitą remti, atstovavimo galimybė, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas, įvaikinimo teisė, teisė į pagalbinį apvaisinimą, paveldėjimo teisė. Nustatyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės.

⁶² *Kooseluseadus*: <https://www.riigiteataja.ee/akt/KooS>

Registered Partnership Act: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/527112014001/consolide>

PSEFS project „Atlas“: https://www.euro-family.eu/atlas_scheda-ee

⁶³ *Artificial insemination and embryo protection act*: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013057/consolide>

⁶⁴ *Greece's Constitution*: https://www.constituteproject.org/constitution/Greece_2008.pdf?lang=en

⁶⁵ *Αστικός κώδικας*: https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/437467/p.d.-456-1984

Skirtingų lyčių asmenų registruota partnerystė įtvirtinta 2008 m. priimtu įstatymu Nr. 3719/2008⁶⁶. Po Europos žmogaus teisių teismo 2013 m. lapkričio 7 d. priimto sprendimo byloje prieš Graikiją, šioje valstybėje priimtas įstatymas Nr. 4356/2015⁶⁷ įteisino taip pat ir tos pačios lyties asmenų registruotą partnerystę. Įstatymo Nr. 4356/2015 1 straipsnyje (bendro gyvenimo sutarties sudarymas) nurodyta galimybė tokią sutartį, notarine forma, sudaryti dviem pilnamečiams asmenims, nepriklausomai nuo jų lyties⁶⁸. Ši sutartis yra registruojama registre⁶⁹. Registruotos partnerystės sudarymui yra nustatytos sąlygos dėl amžiaus, veiksnio, monogamijos, draudimo būti artimaisiais giminaičiais ar susietais įvaikinimo ryšiais. Nustatyti partnerystės sutarties negaliojimo ir pabaigos pagrindai. Nėra teisės pasirinkti kito partnerio pavardę kaip bendrą pavardę, nors leidžiama, gavus partnerio sutikimą, jo pavardę prijungti prie savos. Kitoms partnerystės teisinėms pasekmėms yra *mutatis mutandis* taikomos santuokos teisinių pasekmių nuostatos. Partneriai turi teisę dvišale sutartimi nustatyti tarpusavio santykių aspektus.

Kohabitacija minima Civilinio kodekso 1444 straipsnio 2 dalyje, nurodant, jog išsiskyrus teisė į išlaikymą prarandama, jei tokią teisę turėjęs (-usi) buvęs (-usi) sutuoktinis (-ė) sudaro naują santuoką ar nuolat bendrai su kitu asmeniu gyvena, neįregistravus santuokos ir santykių niekaip neformalizuojant (angl. *cohabits in a free union*)⁷⁰.

Tos pačios lyties partneriai neturi teisės į įvaikinimą⁷¹.

Pagal Civilinį kodeksą⁷², pagalbinis apvaisinimas leidžiamas vienišai moteriai ir skirtingų lyčių susituokusiems ar kartu gyvenantiems asmenims (gr. *Αν η υποβοήθηση αφορά άγαμη γυναίκα, η Συναίνεση αυτής και, εφόσον συντρέχει περίπτωση ελεύθερης ένωσης, του άνδρα με τον οποίο συζεί*) (1456 str.).

Ispanija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės kai kurios teisinės pasekmės.

Konstitucijos⁷³ 32 straipsnis nustato, kad vyras ir moteris tuokdamiesi yra lygiateisiai (1 d.); įstatymas nustato santuokos formą, santuokai reikalingą amžių ir veiksnumą, sutuoktinių teises ir pareigas, separacijos ir santuokos nutraukimo pagrindus bei teises pasekmes (2 d.).

2005 m. priėmus Civilinio kodekso pataisų įstatymą⁷⁴, nustatyta, jog skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokai (isp. *ambos contrayentes sean del mismo o de diferente sexo*) taikomos tos pačios sąlygos ir teisinės pasekmės (44 str. 2 d.). Civilinis kodeksas⁷⁵ nustato santuokos sudarymo tvarką ir sąlygas dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams ar su įvaikintu asmeniu. Civilinės santuokos sukeliamą teisinę pasekmę yra sutuoktinių lygiateisiškumas, pareiga vienas kitą remti, gyvenamosios patalpos pripažinimas

⁶⁶ Νομος 3719/2008: https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/141630

⁶⁷ Νομος 4356/2015: https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/140974/nomos-4356-2015

⁶⁸ Interactive database „LawsAndFamilies“:

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-13000/continent-Europe>

⁶⁹ Interactive database „LawsAndFamilies“:

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-13000/continent-Europe>

⁷⁰ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 290: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

⁷¹ Rainbow Europe (ILGA-Europe) – free online collection of the data: <https://rainbow-europe.org/#0/8682/0>

⁷² Αστικός κώδικας: https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/437467/p.d.-456-1984

⁷³ Spain's Constitution: https://www.constituteproject.org/constitution/Spain_2011.pdf?lang=en

⁷⁴ Ley 13/2005, de 1 de julio, por la que se modifica el Código Civil en materia de derecho a contraer matrimonio: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2005-11364>

⁷⁵ Código civil: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1889-4763>

Spanish Civil code: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/ocdocpdf.pdf?reldoc=y&docid=5a8ad42e4>

šeimos turtu, atstovavimo galimybė, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas, įvaikinimo teisė, paveldėjimo teisė. Nustatyti santuokos negaliojimo, separacijos ir pabaigos pagrindai (mirties atvejis ar santuokos nutraukimas) bei teisinės pasekmės, santuokos nutraukimo tvarka.

Skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės kai kurios teisinės pasekmės (daugiausia nustatant turto ir jo padalijimo teisinį režimą, paveldėjimo teisę) įtvirtintos ne nacionaliniu, o dalies autonominių regionų lygiu (Andalūzijos, Aragono, Astūrijos, Katalonijos, Estremadūros, Galisijos, Balearų salų, Kanarų salų, Madrido, Mursijos, Navaros, Valensijos aut. reg.). Teisines pasekmes sukeliančiai partnerystei taikomi tokie kriterijai kaip bendro sugyvenimo trukmė, bendra tėvystė, bendras namų ūkis⁷⁶.

Pagal Civilinį kodeksą, yra sutuoktinių ar registruotų partnerių (*por una pareja unida por análoga relación de afectividad a la conyugal*) teisė į kartu vykdomą įvaikinimą ir kito poros nario vaiko įvaikinimą (175 str. 4 d.). Pagal Civilinio registro įstatymą⁷⁷, yra sutuoktinės (*la madre estuviere casada, y no separada legalmente o de hecho, con otra mujer*) teisė į automatinį motinystės / tėvystės pripažinimą (44 str. 5 d.).

Pagal Pagalbinio apvaisinimo metodų įstatymą⁷⁸, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas bet kuriai pilnametei moteriai (*toda mujer*), nepriklausomai nuo jos šeiminės padėties ir lytinės orientacijos (*con independencia de su estado civil y orientación sexual*) (6 str. 1 d.).

Italija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas;
- 3) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) teisinis institutas.

Santuoką reglamentuoja Konstitucija⁷⁹, Civilinio kodekso⁸⁰ pirmoji knyga. Pagal Konstitucijos 29 straipsnį, „Respublika pripažįsta šeimos, kaip santuokos pagrindu sudarytos natūralios sąjungos, teises. Santuoka yra pagrįsta sutuoktinių moraliniu ir teisiniu lygiateisiškumu, kaip tai nustatyta įstatymais, siekiant užtikrinti šeimos sąjungą“. Santuokos sudarymui yra nustatyta tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems giminiams, teistumo neturėjimo už būsimo vyro / žmonos sutuoktinės (-io) nužudymą ar pasikėsinimą tai padaryti. Civilinės santuokos sukelia teisinę pasekmę yra sutuoktinių lygiateisiškumas, pareiga vienas kitą remti ir pareigos vaikams, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas, teisė paveldėti pagal įstatymą⁸¹. Nepilnamečių įvaikinimo ir globos įstatymu⁸² sutuoktiniams suteikta įvaikinimo teisė.

Tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisės šaltiniai yra Civilinis kodeksas bei šį kodeksą 2016 m. naujomis nuostatomis papildęs Tos pačios lyties asmenų civilinių sąjungų

⁷⁶ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 613, 619:

https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

⁷⁷ Ley 20/2011, de 21 de julio, del Registro Civil: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2011-12628#:~:text=La%20Ley%20concibe%20el%20Registro,y%20actos%20del%20estado%20civil.&text=En%20relaci%C3%B3n%20con%20los%20aspectos,a%20hechos%20y%20actos%20inscribibles.>

⁷⁸ Ley 14/2006, de 26 de mayo, sobre técnicas de reproducción humana asistida:

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-9292>

⁷⁹ Italy's Constitution: https://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione_inglese.pdf

⁸⁰ Codice Civile: <https://www.gazzettaufficiale.it/sommario/codici/codiceCivile>

⁸¹ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 363–364:

https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

⁸² Legge n. 184 – Disciplina dell'adozione e dell'affidamento dei minori:

<https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/1983/05/17/083U0184/sg>

reguliavimo ir kohabitacijos įstatymas⁸³ (toliau – įstatymas Nr. 76), kuris įtvirtino tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės, kuri įstatyme vadinama civiline sąjunga (it. *un'unione civile*), taip pat skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos (*de facto* bendro gyvenimo) (*conviventi di fatto*) teisinius institutus. Pagal įstatymą Nr. 76, du tos pačios lyties pilnamečiai asmenys sudaro civilinę sąjungą pateikdami deklaraciją civilinės būklės aktus registruojančiam pareigūnui dalyvaujant dviem liudytojams (1 str. 2 d.). Atitinkami civilinės būklės registravimo įrašai saugomi archyve (1 str. 3 d.). Registruotos partnerystės sudarymui yra nustatytos sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo būti artimaisiais giminaičiais, teistumo neturėjimo už būsimo partnerio sutuoktinio ar partnerio nužudymą ar pasikėsinimą tai padaryti (1 str. 4 d.). Pagal įstatymą Nr. 76, tos pačios lyties asmenims sudarius registruotą partnerystę, įgyjamos teisės ir pareigos yra analogiškos santuokai (pareiga vienas kitą remti, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas (įstatymu – bendroji jungtinė nuosavybė, angl. *community property*), atstovavimo teisė, paveldėjimas pagal įstatymą)⁸⁴. Yra teisė tarpusavio sutarimu pasirinkti kurio nors partnerio pavardę kaip bendrą pavardę⁸⁵. Nepilnamečių įvaikinimo ir globos įstatymas nenustato partneriams teisės įvaikinti⁸⁶.

Pagal įstatymą Nr. 76, skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos (*de facto* bendro gyvenimo) santykius sudaro du pilnamečiai asmenys, kuriuos sieja nuolatinio pobūdžio emociniai, moraliniai ir materialiniai ryšiai ir kurie nėra artimi giminaičiai, vienas nėra įvaikinęs kito, taip pat nėra susituokę ar sudarę civilinę sąjungą su trečiaisiais asmenimis (1 str. 36 d.). Gali būti sudaroma kohabitacijos dvišalė sutartis⁸⁷. Nėra teisės į paveldėjimą pagal įstatymą, tačiau kohabitacijos santykių faktas suteikia teisę vienam poros nariui po kito mirties perimti pastarojo sudarytos gyvenamosios patalpos nuomos sutarties šalies teises ir pareigas⁸⁸.

Tos pačios lyties partneriai neturi teisės į įvaikinimą⁸⁹.

Pagal Pagalbinio apvaisinimo tvarkos įstatymą⁹⁰, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas skirtingų lyčių susituokusiems ar kartu gyvenantiems asmenims (it. *coppie di sesso diverso, coniugate o conviventi*) (5 str.).

Kipras

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas.

Konstitucijos⁹¹ II dalies „Pagrindinės teisės ir laisvės“ 22 straipsnyje nustatoma, jog kiekvienas asmuo, sulaukęs santuokinio amžiaus, turi teisę tuoktis ir sukurti šeimą pagal santuoką reglamentuojančius įstatymus, taikomus remiantis šios Konstitucijos nuostatomis (1 d.).

Pagal Santuokos įstatymą⁹², santuoka reiškia moters ir vyro sudarytą santuokos susitarimą, kurį, jiems abiem dalyvaujant, patvirtina atitinkamus įgaliojimus turintis pareigūnas ar santuoka sudaroma bažnyčios (valstybės pripažįstamų konfesijų) nustatyta tvarka pagal atitinkamos religijos vidaus (kanonų) teisės nustatytą procedūrą (3 str. 1 d.). Santuokos sudarymui yra nustatyta tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems

⁸³ Legge n. 76 – *Regolamentazione delle unioni civili tra persone dello stesso sesso e disciplina delle convivenze*:

https://www.gazzettaufficiale.it/atto/vediMenuHTML?atto.dataPubblicazioneGazzetta=2016-05-21&atto.codiceRedazionale=16G00082&tipoSerie=serie_generale&tipoVigenza=originario

⁸⁴ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 363: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

⁸⁵ *Ten pat*, p. 365: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

⁸⁶ *Ten pat*.

⁸⁷ *Ten pat*, p. 364: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

⁸⁸ *Ten pat*, p. 365: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

⁸⁹ *Rainbow Europe (ILGA-Europe) – free online collection of the data*: <https://rainbow-europe.org/#0/8682/0>

⁹⁰ Legge 19 febbraio 2004, n. 40 „Norme in materia di procreazione medicalmente assistita“:

<https://www.camera.it/parlam/leggi/040401.htm>

⁹¹ *Cyprus's Constitution*: https://www.constituteproject.org/constitution/Cyprus_2013.pdf?lang=en

⁹² *O περί Γάμου Νόμος*: http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2003_1_104/full.html

giminaičiams. Santuokos faktas įrašomas į registrą. Nustatyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir kai kurios teisinės pasekmės.

Sutuoktinių turtinių santykių reguliavimo įstatymas⁹³ nustato sutuoktinių pareigą vienas kitą remti, turto teisinį režimą, turto padalijimo tvarką santuoką nutraukus.

Registruotą partnerystę reglamentuoja Civilinės sąjungos įstatymas⁹⁴, kurio 2 straipsnyje sąvoka „partneriai“ apibrėžiama kaip reiškianti asmenis, sudariusius registruotą partnerystę šio įstatymo nustatyta tvarka. Registruotos partnerystės santykiams *mutatis mutandis* taikomos teisinių pasekmių nuostatos, kurios būtų taikomos tų asmenų sudarytai santuokai, išskyrus įvaikinimo teisės normas (4 str.). Įstatymu yra nustatyta partnerystės sudarymo tvarka (partnerystę registruoja atitinkamus įgaliojimus turintis pareigūnas, dalyvaujant dviem pilnamečiams liudytojams) ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos (draudimo būti susituokus ar registravus partnerystę su trečiuoju asmeniu), draudimo būti artimaisiais giminaičiais ar susietais įvaikinimo ryšiu. Yra išduodamas partnerystės registravimo liudijimas, o atitinkami duomenys įrašomi į registrą. Įtvirtinta partnerių pareiga vienas kitą remti, turto atskyrimo teisinis režimas (numatant partneriui teisę, nutraukus partnerystę, kreiptis į teismą dėl jo turto dalies nustatymo), kai kurios tėvystei (motinystei) reikšmingos nuostatos. Nustatyti registruotos partnerystės negaliojimo ir pabaigos pagrindai (mirties atvejis ar partnerystės nutraukimas) bei nutraukimo tvarka (partnerystę registravusiam pareigūnui pateikiama rašytinė paraiška) ir teisinės pasekmės.

Tos pačios lyties partneriai neturi teisės į įvaikinimą⁹⁵.

Pagal Pagalbinio apvaisinimo įstatymą⁹⁶, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas vienišai moteriai ir skirtingų lyčių sutuoktinių poroms (gr. *άντρα και γυναίκα που έχουν τελέσει νόμιμα γάμο ή διατηρούν σταθερή και μόνιμη σχέση*) (2 ir 4 str.).

Kroatija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas;
- 3) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) teisinis institutas.

Konstitucijos⁹⁷ 61 straipsnis nustato, kad valstybė visokeriopai saugo šeimą. Santuoka yra moters ir vyro gyvenimo sąjunga. Santuoką ir teisinius santykius santuokoje, partnerystėje ir šeimoje nustato įstatymas.

Pagal Šeimos įstatymą⁹⁸, santuoka yra teisiškai reglamentuota moters ir vyro gyvenimo sąjunga (12 str.). Šiuo įstatymu yra nustatyta santuokos sudarymo tvarka ir sąlygos dėl asmenų lyčių skirtingumo, amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos (apima draudimą būti sudarius galiojančią registruotą partnerystę), draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams ar su įvaikintu asmeniu. Civilinės santuokos sukelia teisinę pasekmę yra sutuoktinių lygiateisiškumas, teisė pasirinkti kito sutuoktinio pavardę kaip bendrą pavardę, pareiga vienas kitą remti, gyvenamosios patalpos pripažinimas šeimos turtu ir disponavimo juo apribojimai, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas, atsakomybė už prievolių, susijusių su šeimos namų ūkio išlaikymu,

⁹³ *Ο περί Ρυθμίσεως των Περιουσιακών Σχέσεων των Συνζυγίων Νόμος*:

http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/1991_1_232.html

⁹⁴ *Ο περί Πολιτικής Συμβίωσης Νόμος*: http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2015_1_184/full.html

Information guide for citizens regarding procedures established by the Civil union law:

[http://www.moi.gov.cy/moi/crmd/crmd.nsf/All/D6580C099656A06EC2257F53003CA640/\\$file/01-INFORMATION%20GUIDE%20FOR%20CITIZENS.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/crmd/crmd.nsf/All/D6580C099656A06EC2257F53003CA640/$file/01-INFORMATION%20GUIDE%20FOR%20CITIZENS.pdf)

⁹⁵ *Rainbow Europe (ILGA-Europe)* – free online collection of the data: <https://rainbow-europe.org/#0/8682/0>

⁹⁶ *Ο περί της Εφαρμογής της Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής Νόμος*: http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2015_1_69/full.html

⁹⁷ *Croatia's Constitution*: https://www.constituteproject.org/constitution/Croatia_2013.pdf?lang=en

⁹⁸ *Obiteljski zakon*: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_09_103_1992.html

vykdymą, įvaikinimo teisę. Nustatyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės.

Tos pačios lyties asmenų gyvenimo partnerystės įstatymas⁹⁹ reglamentuoja tokio pobūdžio partnerystės sudarymo tvarką ir sąlygas dėl tos pačios lyties, amžiaus, laisvos valios, veiksnio, draudimo būti artimaisiais giminaičiais ar siejamais įvaikinimo ryšiu, monogamijos (draudimą būti sudarius galiojančią partnerystę ar santuoką). Partnerystės sudarymo faktas registruojamas registre. Pagal įstatymą, sąvoka „gyvenimo partnerystė“ (kroat. *životno partnerstvo*) reiškia dviejų tos pačios lyties asmenų šeimos gyvenimo santykius, sudarytus atitinkamus įgaliojimus turinčioje įstaigoje pagal šio įstatymo nuostatas (2 str.). Įstatymo ir jo pagrindu priimtuose teisės aktuose naudojamos formuluotės vienodai taikomos tiek vyrams, tiek moterims (terminijos neutralumas lyčių atžvilgiu) (5 str.). Registruotos partnerystės sukelia teisinę pasekmę yra teisė pasirinkti kito partnerio pavardę kaip bendrą pavardę, pareiga vienas kitą remti, partnerių pareigos vaikams, teisė į partnerio nepilnamečio vaiko globą įstatymo nustatytais atvejais, įstatymu nustatytas turto teisinis režimas, paveldėjimo teisė. Be to, nurodytos partnerystės statuso pasekmės mokesčių ir pensijų draudimo, socialinės rūpybos, sveikatos draudimo srityse. Įstatyme įtvirtintas diskriminavimo dėl partnerystės statuso ir mažiau palankių sąlygų uždraudimas. Nustatyti partnerystės negaliojimo ir pabaigos (mirties atvejis, nutraukimas) pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės. Įstatymu įsteigiamas gyvenimo partnerystės duomenų registras (31–36 str.).

Skirtingų lyčių asmenų kohabitacijos santykius (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) (*izvanbračna zajednica*) reguliuoja Šeimos įstatymo 11 straipsnis, nustatantis, kad šio įstatymo nuostatos taikomos nesusituokusiems vyrai ir moteriai, kai jie kartu gyvena ne mažiau kaip 3 metus ar trumpiau, jei turi bendrą vaiką, taip pat kai vėliau jie sudaro santuoką. Šias sąlygas atitinkanti *de facto* sąjunga sukelia asmenines ir turtines teises pasekmes, lygiavertės santuokai. Nurodyta, jog objektyviai nepagrįstų mažiau palankių sąlygų (išskyrus įstatymo 30 straipsnio nuostatas dėl bendros pavardės pasirinkimo) taikymas dėl kohabitacijos statuso yra vertinamas kaip diskriminavimas šeimos statuso pagrindu.

Tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykius (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) reguliuoja Tos pačios lyties asmenų gyvenimo partnerystės įstatymas, kurio 3 straipsnis nustato, kad neformalizuota partnerystė reiškia dviejų tos pačios lyties asmenų bendrą gyvenimą, neįregistravus partnerystės atitinkamus įgaliojimus turinčioje įstaigoje, kai tokia partnerystė trunka ne mažiau kaip 3 metus nuo to momento, kai ji atitinka gyvenimo partnerystės galiojimui nustatytas sąlygas. Kilus teisiniu ginčui, dėl *de facto* partnerystės buvimo sprendžia kompetentingas teismas.

Tos pačios lyties partneriai neturi teisės į įvaikinimą¹⁰⁰.

Pagal Pagalbinio apvaisinimo įstatymą¹⁰¹, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas moteriai ir vyrai, kurie yra susituokę ar kartu gyvena (*žena i muškarac koji su u braku, odnosno u izvanbračnoj zajednici*), taip pat moteriai, kuri nėra sudariusi santuokos ar bendro sugyvenimo, ar tos pačios lyties asmenų sąjungos (*žena koja ne živi u braku, izvanbračnoj ili istospolnoj zajednici*) (10 str. 1 ir 2 d.).

Liuksemburgas

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas.

Santuoką reglamentuoja Konstitucija¹⁰², Civilinis kodeksas¹⁰³. Pagal Konstitucijos 21

⁹⁹ *Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola:*

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_07_92_1836.html

Same-sex life partnership act:

<https://www.zivotnpartnerstvo.com/wp-content/uploads/2015/06/same-sex-life-partnership-act-croatia.pdf>

¹⁰⁰ *Rainbow Europe (ILGA-Europe) – free online collection of the data:* <https://rainbow-europe.org/#0/8682/0>

¹⁰¹ *Zakon o medicinski pomognutoj oplodnji:* https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_07_86_1962.html

¹⁰² *Luxembourg's Constitution:* https://www.constituteproject.org/constitution/Luxembourg_2009.pdf?lang=en

¹⁰³ *Code civil:* <http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/code/civil/20200101>

straipsnį, civilinė santuoka visada turi būti atlikta prieš santuokos palaiminimą.

Civilinio kodekso pirmosios knygos „Asmenys“ V antraštinės dalies „Santuoka“ 143 straipsnis nustato, kad santuoką gali sudaryti du skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenys. 2014 m. liepos 4 d. įstatymu¹⁰⁴ yra priimtos Civilinio kodekso pataisos, pagal kurias santuoką gali sudaryti skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenys (2 str., pakeitęs CK 143 str. formuluotę). Šiuo kodeksu santuokos sudarymui yra nustatyta tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams, taip pat įtvirtintos santuokos teisinės pasekmės, įvaikinimo teisė. Nurodyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės. Yra teisė sutartimi nustatyti sutuoktinių turto teisinį režimą¹⁰⁵. Sutuoktiniai turi teisę į paveldėjimą pagal įstatymą¹⁰⁶.

Skirtingų lyčių ir tos pačios lyties asmenų registruota partnerystė reguliuojama Tam tikros partnerystės teisinių pasekmių įstatymu (su 2010 m. priimtomis pataisomis)¹⁰⁷. Partnerystė (pranc. *partenariat*) apibrėžiama kaip dviejų skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų, kaip poros, bendras gyvenimas, kai partnerystės faktas deklaruotas civilinės būklės aktus registruojančiam pareigūnui šio įstatymo nustatyta tvarka (2 str.). Registruotos partnerystės sudarymui yra nustatyta tvarka ir sąlygos dėl veiksnio, monogamijos, draudimo būti artimaisiais giminaičiais¹⁰⁸. Išduodamas partnerystės liudijimo dokumentas, o partnerystės sudarymo deklaracija įtraukiama į registrą. Įstatyme įtvirtintos registruotos partnerystės teisinės pasekmės, tokios kaip pareiga vienas kitą remti, disponavimo bendrąja gyvenamąja patalpa apribojimas, bendra atsakomybė už turtines prievoles, susijusias su bendro namų ūkio išlaikymu ir tvarkymu. Partneriai (*partenaires*) gali sutartimi nustatyti turto teisinį režimą¹⁰⁹. Įstatymas nustato registruotos partnerystės pabaigos pagrindus bei nutraukimo tvarką ir teises pasekmes, taip pat teisę į paveldėjimą pagal įstatymą.

Pagal Civilinį kodeksą, sutuoktiniai (*conjointes*) (lytis nėra nurodyta), turi teisę į kartu vykdomą įvaikinimą ir kito poros nario vaiko įvaikinimą (CK I knygos 345 str.).

Malta

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas;
- 3) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės) teisinis institutas.

Civilinio kodekso¹¹⁰ pirmoje knygoje nustatytos tokios santuokos teisinės pasekmės, kaip sutuoktinių lygiateisiškumas, teisė pasirinkti kito sutuoktinio pavardę kaip bendrą pavardę, pareiga vienas kitą remti, gyvenamosios patalpos pripažinimas šeimos turtu ir teisės juo disponuoti apribojimas, taip pat sutuoktinių gyvenimo skyrium (separacijos) ir santuokos nutraukimo pagrindai, įvaikinimo teisė.

Pagal Santuokos įstatymą¹¹¹, santuoka sudaroma vadovaujantis Civilinio kodekso 293 straipsnyje nustatyta tvarka. Įstatymas taikomas civilinėms ir bažnyčios (konfesijų) nustatyta tvarka

¹⁰⁴ Loi du 4 juillet 2014: <http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2014/07/04/n1/jo>

¹⁰⁵ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 435:

https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹⁰⁶ Ten pat, p. 448:

https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹⁰⁷ Loi du 9 juillet 2004 relative aux effets légaux de certains partenariats:

<http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2004/07/09/n3/jo>

PSEFS project „Atlas“: https://www.euro-family.eu/atlas_scheda-lu

¹⁰⁸ Declaring a domestic partnership (PACS): <https://guichet.public.lu/en/citoyens/famille/vie-maritale/partenariat-pacs/declaration-partenariat.html>

¹⁰⁹ Ten pat.

¹¹⁰ Kodiċi ċivili: <https://legislation.mt/eli/cap/16/mlt/pdf>

Civil code: <https://legislation.mt/eli/cap/16/eng/pdf>

¹¹¹ Marriage act: <https://legislation.mt/eli/cap/255/eng/pdf>

sudarytoms santuokoms. Šiame įstatyme įtvirtinta santuokos sudarymo tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos (apima draudimą būti sudarius santuoką, registruotą partnerystę ar kohabitacijos santykius su trečiuoju asmeniu), draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams ar su įvaikintu asmeniu. Nustatyti santuokos negaliojimo pagrindai.

2017 m. priėmus Santuokos įstatymo ir susijusių įstatymų pataisų įstatymą¹¹², įteisintos tos pačios lyties asmenų santuokos.

Skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruota partnerystė reglamentuota Civilinių sąjungų įstatymu¹¹³. Sąvoka „partneris“ (malt. *sieħeb*) reiškia bet kokios lyties asmenį, kurį sieja civilinė sąjunga (2 str.). Du skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenys, atitinkantys santuokos sudarymui keliamas sąlygas, gali registruoti savo partnerystę kaip civilinę sąjungą (3 str. 1–2 d.). Registruota civilinė sąjunga sukelia *mutatis mutandis* civilinės santuokos teisinės pasekmės (4 str. 1 d.). Įstatyme nustatyta, jog civilinės sąjungos pakeitimo (konvertavimo) į santuoką tvarką nustato ministras, atsakingas už viešąjį registrą.

Skirtingų lyčių ir tos pačios lyties asmenų kohabitacija (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar civilinės sąjungos) reglamentuota Sugyvenimo įstatymu¹¹⁴. Sąvoka „sugyventinis“ (*koabitant*) reiškia asmenį, kuris nuolat ir įprastai gyvena su kitu asmeniu kaip pora, bendruose namuose, sudaręs viešą sugyvenimo sutartį (angl. *public deed of cohabitation*), su sąlyga, kad jis nėra susietas įsipareigojimais su trečiuoju asmeniu. Įstatymas nustato sugyvenimo susitarimo sudarymo tvarką, teisinės pasekmės, negaliojimo bei nutraukimo pagrindus ir tvarką. Nurodytos sugyvenimo sutarties sudarymui taikomos sąlygos dėl amžiaus, draudimo būti artimaisiais giminaičiais ar siejamais įvaikinimo ryšiu, veiksnio, monogamijos (apima draudimą būti sudarius santuoką ar registruotą partnerystę, ar kohabitacijos sutartį su trečiuoju asmeniu). Sugyvenimo sutartis sudaroma notarine forma ir registruojama viešajame registre. Yra teisė tarpusavio susitarimu nustatyti sugyvenimo santykių turtinį režimą.

Sugyvenimo įstatymo antroje dalyje nurodyta, kad *de facto* bendras sugyvenimas santykių neformalizuojant nesukelia jokių teisių ir pareigų, išskyrus kai kurias nuomos ir sprendimų, susijusių su sveikatos priežiūra, priėmimo galimybes, jeigu kartu gyventa ne mažiau kaip 2 metus.

Pagal Sugyvenimo įstatymu pataisytą Civilinį kodeksą, sutuoktiniai, registruoti partneriai ir sugyventiniai (malt. *żewġ konjuġi jew ta' shab f'unjoni ċivili jew ta' koabitanti*, angl. *two spouses, civil union partners or cohabitants in a de facto or registered cohabitation*) turi teisę į kartu vykdomą įvaikinimą ir kito poros nario vaiko įvaikinimą (CK 114 str. 2 d.).

Pagal Embrionų apsaugos įstatymo pataisų įstatymą¹¹⁵, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas bet kuriai moteriai, nepriklausomai nuo jos lytinės orientacijos, kadangi bet kuri būsima motina / tėvas (įstatyme naudojamas neutralus terminas „parent“) (*any prospective parent*) turi teisę į pagalbinio apvaisinimo procedūrą (5 str. 1 d.), o būsima motina / tėvu gali būti bet kuris asmuo, nepriklausomai nuo lyties ir seksualinės orientacijos (*any person regardless of gender or sexual orientation*) (2(d) str.).

Nyderlandai

¹¹² Act amending the Marriage act and various other laws in connection with the introduction of marriage equality: <https://parlament.mt/media/90386/act-xxiii-marriage-act-and-other-laws-amendment-act.pdf>

¹¹³ Civil unions act: <https://legislation.mt/eli/cap/530/eng/pdf>

¹¹⁴ Cohabitation act: <https://parlament.mt/media/106606/act-xxvii-cohabitation-act.pdf>

¹¹⁵ Embryo protection act:

https://deputyprimeminister.gov.mt/en/epa/Documents/publications/act-and-legal-notices/Chapter_524_Embryo_Protection_Act_English.pdf

Act to amend the Embryo protection act:

https://deputyprimeminister.gov.mt/en/epa/Documents/publications/act-and-legal-notices/Embryo_Protection_Amendment_Act_EN.pdf

Act & Legal notices:

[https://deputyprimeminister.gov.mt/en/epa/Pages/publications/act-and-legal-notices.aspx#:~:text=The%20Embryo%20Protection%20Act%202012,\(The%20Embryo%20Protection%20Authority\).](https://deputyprimeminister.gov.mt/en/epa/Pages/publications/act-and-legal-notices.aspx#:~:text=The%20Embryo%20Protection%20Act%202012,(The%20Embryo%20Protection%20Authority).)

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas;
- 3) kohabitacijos sutarties sudarymo galimybė¹¹⁶.

Santuoka reglamentuota Civiliniu kodeksu¹¹⁷, kurio pirmosios knygos 30 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog santuoką gali sudaryti du skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenys. Šiame kodekse santuokos sudarymui yra nustatyta tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams, taip pat įtvirtintos santuokos teisinės pasekmės (pareiga vienas kitą remti ir kt.), įstatymu nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas (yra sutarties galimybė). Nurodyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės. Sutuoktiniai turi teisę į paveldėjimą pagal įstatymą¹¹⁸.

Civilinio kodekso 80g straipsnyje yra įtvirtinta teisė registruotą partnerystę pakeisti (konvertuoti) į santuoką pateikus prašymą civilinės būklės aktus registruojančiam pareigūnui, kuris, įtraukęs atitinkamą pakeitimą į registrą, išduoda pakeitimo liudijimą.

Skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės santykius (oland. *het geregistreerd partnerschap*) reglamentuoja Civilinio kodekso pirmosios knygos 5A antraštinė dalis. Nustatyta, kad asmuo gali būti tuo pat metu būti susijęs registruotos partnerystės ryšiais tik su vienu skirtingos lyties ar tos pačios lyties asmeniu (80a str. 1 d.). Šiame kodekse įtvirtinta tokios partnerystės sudarymo tvarka, o sąlygos (dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo būti artimaisiais giminaičiais) ir negaliojimo pagrindai tokie pat kaip santuokos sudarymui ir negaliojimui (taikoma *mutatis mutandis* principu). Registruotos partnerystės pabaigos pagrindai yra vieno mirtis arba santykių nutraukimas bendru sutikimu ar abiejų / vieno partnerio prašymu, arba partnerystę pakeitus į santuoką.

Sugyvenimas (kaip šeimos santykių rūšis) nėra reguliuojamas šeimos teisės normų, tačiau tokie santykiai visgi gali būti formalizuoti sutarčių teisės pagrindu – sudarius sugyvenimo sutartį. Pastaroji sutartis gali turėti teisinių pasekmių šeimos teisės srityje (pavyzdžiui, monogamijos aspektu)¹¹⁹. Be to, pavyzdžiui, Civilinio kodekso ketvirtosios knygos 28(2) ir 82 straipsnių nuostatos dėl kai kurių paveldėjimo teisių yra taikomos asmenims, kurie kohabitacijos santykius įtvirtino notarine forma (*andere levensgezel, indien deze met de erflater een gemeenschappelijke huishouding voert en een notarieel verleden samenlevingsovereenkomst is aangegaan*).

Tos pačios lyties asmenų teisės įvaikinti įstatyme¹²⁰ įtvirtinus kai kurias Civilinio kodekso pataisas, sutuoktiniai (*echtgenoot*) (panaikinus iki tol galiojusią formuluotę dėl skirtingų lyčių, lytis nenurodoma), registruoti partneriai (*geregistreerde partner*) ir kiti, sudariusieji gyvenimo sąjungą (*levensgezel van een ouder komt te staan*), turi teisę į kartu vykdomą įvaikinimą, kito poros nario vaiko įvaikinimą (CK I kn. 5 str. 3 d.). Taip pat moters sutuoktinė ar registruota partnerė (angl. *mother and co-mother are legally married to each other or are registered partners*) turi teisę į automatinį motinystės / tėvystės pripažinimą¹²¹.

Pagal Gametų ir embrionų naudojimo tvarkos įstatymą¹²², pagalbinis apvaisinimas

¹¹⁶ *Marriage, registered partnership and cohabitation agreements*:

<https://www.government.nl/topics/family-law/marriage-registered-partnership-and-cohabitation-agreements>

¹¹⁷ *Burgerlijk Wetboek Boek 1*: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002656/2020-01-01>

Title 5A „Registered partnership“ of the Book 1 of the Dutch Civil Code:

<http://www.dutchcivillaw.com/legislation/dcctitle055aa.htm>

¹¹⁸ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 488: https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹¹⁹ *Interactive database „LawsAndFamilies“*:

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-15280/continent-Europe>

¹²⁰ *Wet van 21 december 2000 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (adoptie door personen van hetzelfde geslacht)*: <https://www.eerstekamer.nl/9370000/1/9vvkfj6b325az/vfsgbl20fnzo/f=y.pdf>

¹²¹ *Parental status of co-mothers*: <https://www.government.nl/topics/family-law/parental-status-of-co-mothers>

¹²² *Wet houdende regels inzake handelingen met geslachtscellen en embryo's (Embryowet)*: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0013797/2020-10-01>

leidžiamas, kai yra moters ir jos sutuoktinio, registruoto partnerio ar kito gyvenimo palydovo (oland. *vrouw en haar echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel*) rašytinis sutikimas (17 str. 1 d.).

Prancūzija

Istatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas;
- 3) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) kai kurios teisinės pasekmės.

Santuoką reglamentuoja Civilinis kodeksas¹²³, kuris nurodo, jog santuoką gali sudaryti du tos pačios lyties ar skirtingų lyčių asmenys (143 str.). Šiame kodekse yra nustatyta santuokos sudarymo tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams. Civilinės santuokos sukeliama teisinė pasekmė yra įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas, įvaikinimo teisė, paveldėjimo teisė. Nurodyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės.

Skirtingų lyčių ir tos pačios lyties asmenų registruotą civilinę partnerystę reguliuoja Civilinio kodekso XIII antraštinė dalis (515-1 – 515-8 str.). Civilinė partnerystė (kodekse vadinama civiliniu solidarumo susitarimu, pranc. *pacte civil de solidarité*) apibrėžiama kaip dviejų skirtingų lyčių ar tos pačios lyties pilnamečių asmenų susitarimas kartu kurti bendrą gyvenimą (515-1 str.). Civiliniame kodekse yra nustatyta registruotos partnerystės sudarymo tvarka (partneriai turi pateikti bendrą deklaraciją civilinės būklės aktus registruojančiam rotušės (savivaldybės, angl. *the town hall*) pareigūnui arba tokią deklaraciją patvirtinti pas notarą, kuris atlieka tolesnius reikiamus registravimo formalumus) bei sąlygos dėl monogamijos ir draudimo būti artimaisiais giminaičiais. Registruotos partnerystės teisinės pasekmės yra pareiga vienas kitą remti, bendra atsakomybė už prievoles, susijusias su namų ūkio išlaikymu ir tvarkymu, įstatymu nustatytas turto asmeninės nuosavybės teisinis režimas (galima sutarus pasirinkti bendrosios jungtinės nuosavybės teisinį režimą). Kodekse nurodyti registruotos partnerystės pabaigos pagrindai (santuoka, abiejų / vieno prašymas, mirties atvejis). Paveldėjimas galimas tik pagal testamentą.

Skirtingų lyčių ir tos pačios lyties asmenų kohabitacija (pranc. *le concubinage*) (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ir santykių niekaip neformalizavus) pripažįstama remiantis Civilinio kodekso 515-8 straipsniu ir apibrėžiama kaip *de facto* sąjunga, pasižyminti dviejų skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų, kaip poros, tęstiniu bendru gyvenimu¹²⁴. Yra galimybė sudaryti dvišalę kohabitacijos sutartį ir joje, laisvai pasirenkant, nustatyti pageidaujamas bendro sugyvenimo sąlygas, pavyzdžiui, dėl kilnojamųjų daiktų pasidalijimo išsiskyrimo atveju¹²⁵.

Pagal Civilinį kodeksą, yra skirtingų lyčių ar tos pačios lyties sutuoktinių (*deux époux non séparés de corps*) teisė į kartu vykdomą įvaikinimą ir kito poros nario vaiko įvaikinimą, taip pat vienišas asmuo (*toute personne*) gali įvaikinti vaiką (CK 6-1, 343, 343-1, 360 str.).

Pagal Visuomenės sveikatos kodeksą¹²⁶, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas vyro ir moters porai (*l'homme et la femme formant le couple*) (L2141-1 ir L2141-2 str.).

Slovėnija

¹²³ Code civil: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721

¹²⁴ Interactive database „LawsAndFamilies“:

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-12500/continent-Europe>

PSEFS project „Atlas“: https://www.euro-family.eu/atlas_scheda-fr

¹²⁵ Family law in France: overview: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-615-3545?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true#co_anchor_a160517](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-615-3545?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true#co_anchor_a160517)

¹²⁶ Code de la santé publique: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006072665/

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) skirtingų lyčių asmenų kohabitacijos teisinis institutas;
- 3) tos pačios lyties asmenų formalizuotos ar neformalizuotos partnerystės teisinis institutas.

Konstitucijos¹²⁷ 53 straipsnis nustato, kad santuoka grindžiama sutuoktinių lygiateisiškumu ir turi būti įforminta įgalioto valstybės atstovo; santuoką ir teisinius santykius, kylančius joje ir šeimoje, taip pat ir nesantuokinėje sąjungoje, nustato įstatymai.

Tos pačios lyties asmenų santuokas įteisinančio įstatymo priėmimui buvo nepritarta 2015 m. gruodžio mėn. įvykusiame referendume¹²⁸.

Skirtingų lyčių asmenų santuoka reglamentuota 2017 m. kovo 21 d. priimtu Šeimos kodeksu¹²⁹, pakeitusiu Santuokos ir šeimos santykių įstatymą¹³⁰. Pagal Šeimos kodeksą, santuoka yra vyro ir moters sąjunga, kurios tikslas yra sukurti šeimą (3 str. 1–2 d.). Šiame kodekse yra nustatyta santuokos sudarymo tvarka ir sąlygos dėl skirtingos lyties, amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems giminei. Civilinės santuokos sukelia teisinę pasekmę yra pareiga vienas kitą remti, gyvenamosios patalpos pripažinimas šeimos turtu, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas, įvaikinimo teisė, paveldėjimo teisė. Nustatyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės.

Pagal Šeimos kodeksą, kohabitacija yra ilgalaikė vyro ir moters sąjunga, kai jie nėra susituokę, tačiau nėra priešasčių, dėl kurių jų santuoka būtų negaliojanti. Asmenų kohabitacijos teisinės pasekmės pagal šį kodeksą yra tokios pačios, kokios būtų jų sudarytai santuokai. Kitose srityse kohabitacija sukelia tokias pačias teisines pasekmes, jei taip nustato įstatymai (4 str. 1 d.).

Partnerystės įstatymas¹³¹ reglamentuoja formaliai sudarytas partnerystės sąjungas (slovėn. *partnerska zveza*) bei nustato *mutatis mutandis* taikomas santuoką reglamentuojančio įstatymo nuostatas. Partnerystė apibrėžiama kaip tos pačios lyties asmenų (dviejų moterų arba dviejų vyrų) sąjunga, kurios sudarymą, teisines pasekmes ir nutraukimo tvarką nustato įstatymas. Tokios sąjungos teisinės pasekmės visose srityse yra tokios pačios kaip santuokos, nebent įstatymas nustatytų kitaip. Sudarę partnerystės sąjungą partneriai (*partnerja*) negali kartu įvaikinti vaiko ir neturi teisės į pagalbinių apvaisinimą (2 str. 1–3 d.).

Partnerystės įstatyme neformalizuota partnerystė (*nesklenjena partnerska zveza*) apibrėžiama kaip tos pačios lyties asmenų (dviejų moterų arba dviejų vyrų) ilgalaikė sąjunga, formaliai nesudarius partnerystės, tačiau nesant priešasčių, dėl kurių jų sąjungos formalizavimas būtų negaliojantis. Neformalizuotos partnerystės teisinės pasekmės abiem asmenims pagal šį įstatymą yra tokios pačios, kokios būtų jiems formaliai sudarius partnerystę, taip pat tokios pačios kaip kohabitacijos (tose srityse, kuriose kohabitacija sukelia teisines pasekmes), nebent šis įstatymas nustatytų kitaip. Neformalizuotos civilinės sąjungos partneriai negali kartu įvaikinti vaiko ir neturi teisės į pagalbinių apvaisinimą (3 str. 1–4 d.).

Pagal 2013 m. Konstitucinio teismo išaiškinimą, tos pačios lyties asmenys, esantys kohabitacijos santykiuose, turi tokias pat paveldėjimo teises kaip ir skirtingų lyčių poros, kurios kartu gyvena neįregistravusios santuokos¹³².

Pagal Šeimos kodeksą¹³³, skirtingų lyčių sutuoktiniai ar sugyvenimo partneriai (*zakonca ali njen zunajzakonski partner*) turi teisę į kartu vykdomą įvaikinimą, kito poros nario vaiko įvaikinimą

¹²⁷ Slovenia's Constitution: https://www.constituteproject.org/constitution/Slovenia_2016.pdf?lang=en

¹²⁸ Interactive database „LawsAndFamilies“:

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-17050/continent-Europe>

¹²⁹ Družinski zakonik: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7556>

¹³⁰ Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO40#>

¹³¹ Zakon o partnerski zvezi: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7434>

Civil union act: https://www.legislationline.org/download/id/6855/file/Slovenia_Civil_Union_Act_2016_en.pdf

¹³² Interactive database „LawsAndFamilies“:

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-17050/continent-Europe>

¹³³ Družinski zakonik: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7556>

ir automatinį motinystės / tėvystės pripažinimą, taip pat įvaikinimo galimybę suteikta vienišam asmeniui (*ena oseba*) (134 str., 213 str. 1 ir 2 d.). Pažymėtina, kad Darbo, šeimos ir socialinių reikalų ministerija, 2011 m. patvirtinusi moters teisę įsivaikinti jos partnerės vaiką, konstatavo, jog tokios teisės suteikimas vien tik skirtingų lyčių partneriams pažeistų nediskriminavimo principą¹³⁴.

Pagal Nevaisingumo gydymo ir pagalbinio apvaisinimo procedūrų įstatymą¹³⁵, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas vyro ir moters porai, kurie yra sudarę santuoką ar sugyvenimo sąjungą (*moški in ženska, ki živita v medsebojni zakonski zvezi ali zunajzakonski skupnosti*) (5 str.).

Moters ir vyro (*ženski in moškemu*) teisė į pagalbines procedūras, siekiant susilaukti vaiko, įtvirtinta ir Sveikatos priežiūros priemonių, įgyvendinant pasirinkimo laisvę susilaukti vaiko, įstatyme¹³⁶ (1 str.).

Suomija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas (registravimas nebevykdomas nuo 2017 m.);
- 3) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) kai kurios teisinės pasekmės.

Pagal Santuokos įstatymą¹³⁷ (su 2015 m. priimtomis pataisomis¹³⁸, suteikusiomis tos pačios lyties asmenims teisę sudaryti santuokas nuo 2017 m. kovo 1 d.), dviejų asmenų susitarimas tuoktis yra vertinamas kaip sužadėtuovės (1 str.). Dviejų asmenų teisė susituokti valstybinėje institucijoje nustatoma Suomijos įstatymais (108 str.). Santuokos įstatyme santuokos sudarymui yra nustatyta tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos (apima draudimą būti sudarius galiojančią partnerystę), draudimo tuoktis artimiesiems giminei ir su įvaikintu asmeniu. Santuokos sukelia teisėnė pasekmė yra sutuoktinių lygiateisiškumas, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas, atsakomybė už prievolių, susijusių su bendro namų ūkio išlaikymu, vykdymą. Nustatyti santuokos negaliojimo ir pabaigos (mirties atvejis ar santuokos nutraukimas) pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės. Įstatymas suteikia teisę Suomijoje registruotą partnerystę pakeisti (konvertuoti) į santuoką, pateikus bendrą pranešimą Skaitmeninių ir demografinių duomenų agentūrai.

Registruotos partnerystės įstatymo pataisų įstatymas¹³⁹ panaikino nuostatas dėl tokios partnerystės sudarymo sąlygų ir tvarkos bei nustatė, jog partnerystės registravimas nuo 2017 m. kovo 1 d., įsigaliojus Santuokos įstatymo pataisoms, nebebus vykdomas, tačiau iki tol jau registruotos partnerystės statusas nepasikeis, nebent asmenys norės ją keisti į santuoką¹⁴⁰.

Pagal Registruotos partnerystės įstatymą¹⁴¹, dviejų tos pačios lyties vyresnių kaip 18 metų

¹³⁴ Neža Kogovšek Šalamon. *Slovenia: Full recognition as a continuous challenge*. University of Trento, November 2014, p. 9: https://www.mirovni-institut.si/wp-content/uploads/2013/01/Grid-for-survey_Slovenia_WEB-PUBLICATION.pdf

¹³⁵ *Zakon o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo*: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO2518>

¹³⁶ *Zakon o zdravstvenih ukrepih pri uresničevanju pravice do svobodnega odločanja o rojstvu otrok*: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO408>

¹³⁷ *Avoliittolaki*: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234>
Marriage act (amendments up to 2001 included):

https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1929/en19290234_20011226.pdf

¹³⁸ *Laki avioliittolain muuttamisesta*: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150156>

¹³⁹ *Laki rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain muuttamisesta*: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160250>

¹⁴⁰ *Interactive database „LawsAndFamilies“*:

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-12460/continent-Europe>

¹⁴¹ *Laki rekisteröidystä parisuhteesta*: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010950>
Act on registered partnerships (amendments up to 2001 included):

amžiaus asmenų partnerystė gali būti registruota šio įstatymo nustatyta tvarka (1 str.). Įstatyme partnerystės (suom. *rekisteröidystä parisuhteesta*) sudarymui yra nustatyta tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos (draudimo būti susituokus ar sudarius partnerystę su trečiuoju asmeniu), draudimo būti artimaisiais giminaičiais (pastaroji sąlyga taikoma nukreipiant į analogišką Santuokos įstatymo nuostatą). Partnerystę įregistruoja įstaiga, turinti įgaliojimus registruoti civilines santuokas. Registruojamas partnerių bendrai pasirašytas partnerystės dokumentas (kaip prieš tai tekste paminėta, šios įstatymo nuostatos buvo panaikintos priėmus atitinkamas pataisas). Įstatyme nurodyta, kad partnerystės registracija sukelia tokias pačias teises pasekmes kaip ir santuokos sudarymas. Nustatyti partnerystės negaliojimo ir pabaigos (mirties atvejis ar partnerystės nutraukimas) pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės. Nurodoma, jog partnerystę nutraukiama vadovaujantis analogiškais Santuokos įstatymo nuostatomis dėl santuokos nutraukimo ir teisinės pasekmės yra tokios pačios.

Skirtingų lyčių ir tos pačios lyties asmenų kohabitacija (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ir santykių niekaip neformalizuojant) reglamentuojama Bendrai gyvenančių partnerių namų ūkio panaikinimo įstatymu Nr. 14.1.2011/26. Pastarojo įstatymo nuostatos yra taikomos tokiam namų ūkiui, kuriame partneriai bendrai gyveno ne mažiau kaip 5 metus ar turi (turėjo) bendrą vaiką ar yra (buvo) bendrai atsakingi už vaiką¹⁴².

Pagal Įvaikinimo įstatymą¹⁴³ tik sutuoktinių pora turi teisę į kartu vykdomą įvaikinimą (*muut kuin aviopuolisot eivät voi adoptoida yhdessä*) (9 str.).

Keletas tos pačios lyties sutuoktinių porų yra įsivaikinusios vaikus¹⁴⁴.

Pagal Registruotos partnerystės įstatymą, partneris turi teisę į kito poros nario vaiko įvaikinimą (*parisuhteen osapuoli voi adoptoida parisuhteen toisen osapuolen lapsen*) (9 str.).

Pagal Pagalbinio apvaisinimo įstatymą¹⁴⁵, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas moteriai ir vyrui, sudariusiems santuoką ar sugyvenimo sąjungą (*parilla naista ja miestä, jotka elävät keskenään avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa*), taip pat dviem moterims, sudariusioms santuoką, registruotą partnerystę ar sugyvenimo sąjungą (*kahta naista, jotka elävät keskenään avioliitossa, rekisteröidystä parisuhteesta tai avioliitonomaisissa olosuhteissa*) (2 str. 1 d.).

Švedija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas (neberegistruojama nuo 2009 m.);
- 3) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) teisinis institutas.

Santuoką reglamentuojančiu Santuokos kodeksu¹⁴⁶ įteisintos tiek skirtingų lyčių, tiek tos pačios lyties asmenų santuokos (lyties požiriu santuoka apibrėžiama neutraliai). Pagal šį kodeksą, sutuoktiniai yra du asmenys, sudarę santuoką (1 sk. §1). Kodekse yra nustatyta santuokos sudarymo

https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2001/en20010950_20011229.pdf

¹⁴² Interactive database „LawsAndFamilies“:

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-12460/continent-Europe>

¹⁴³ Adoptiolaki: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120022>

Adoption Act: <https://finlex.fi/en/laki/kaannokset/2012/20120022>

¹⁴⁴ Pekka Vanttinen. Helsinki – first same-sex adoptions. *Euractiv.com*, 2020-04-22:

https://www.euractiv.com/section/all/short_news/helsinki-first-same-sex-adoptions/

¹⁴⁵ Laki hedelmöityshoidoista: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061237>

Laki hedelmöityshoidoista annetun lain muuttamisesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180254>

¹⁴⁶ Äktenskapsbalk:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/aktenskapsbalk-1987230_sfs-1987-230

tvarka ir įtvirtintos sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos (apima draudimą būti sudarius galiojančią partnerystę), draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams ir su įvaikintu asmeniu. Civilinės santuokos sukeliama teisinė pasekmė yra teisė pasirinkti kito sutuoktinio pavardę kaip bendrą pavardę, pareiga vienas kitą remti, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas, disponavimo bendrąja gyvenamąja patalpa apribojimas. Nustatyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai, nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės¹⁴⁷.

Registruotos partnerystės įstatymas¹⁴⁸, suteikęs teisę į tokio pobūdžio partnerystę tos pačios lyties asmenims, neteko galios 2009 m. įsigaliojus Santuokos kodeksui (neutraliam lyties atžvilgiu), išskyrus iki tol (2009 m. gegužės 1 d.) registruotus partnerystės santykius¹⁴⁹. Pastarieji liko neterminuoti galioti, kol nebus nutraukti ar pakeisti (konvertuoti) į santuoką, partneriams pateikus bendrą prašymą Švedijos mokesčių agentūrai (angl. *Swedish tax agency*)¹⁵⁰.

Pagal Registruotos partnerystės įstatymo anksčiau galiojusią nuostatą, du tos pačios lyties asmenys gali jų partnerystės santykius registruoti (1 sk. 1 d.). Šiame įstatyme įtvirtinta partnerystės (šved. *registrerat partnerskap*) sudarymo tvarka (registruoja atitinkamus įgaliojimus turintis teismo valstybės pareigūnas ar apygardos administracinės tarybos paskirtas pareigūnas, dalyvaujant liudytojams) ir sąlygos dėl amžiaus, gyvenimo Švedijoje trukmės, draudimo būti artimaisiais giminaičiais ar įvaikintu asmeniu, monogamijos (apima draudimą būti sudarius galiojančią santuoką). Įstatyme nurodyta, jog partnerystės teisinės pasekmės yra tokios pačios kaip santuokos, išskyrus specifines skirtingoms lytims pritaikytas nuostatas bei tarptautines normas. Nustatyti partnerystės pabaigos pagrindai (mirties atvejis ar partnerystės nutraukimas teismo sprendimu) ir nurodyta, jog partnerystės nutraukimui taikomos atitinkamos Santuokos kodekso (5 sk.) nuostatos.

Tiek skirtingų lyčių, tiek tos pačios lyties asmenų kohabitacija (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ir santykių niekaip neformalizuojant) (*med sambor*) reglamentuojama Kohabitacijos įstatymu¹⁵¹. Sugyvenimo santykių dalyviai yra du asmenys, kurie nuolat kartu gyvena kaip pora bendrame namų ūkyje (§1). Įstatyme nustatyta monogamijos sąlyga (draudimas būti susituokus ar sudarius partnerystės santykius su trečiuoju asmeniu), o įstatymo nuostatos taikomos bendrai gyvenamai patalpai ir kilnojamiesiems bendro namų ūkio daiktams, yra nustatyti disponavimo apribojimai. Įstatyme įtvirtinti sugyvenimo santykių pabaigos pagrindai (tokių santykių nutraukimas ar santuokos sudarymas, ar mirties atvejis), nuostatos dėl turto padalijimo.

Pagal Tėvystės įstatymą¹⁵², įvaikinimo teisę turi bet kuris pilnametis asmuo (*den som har fyllt 18 år*) (4 sk. 5§). Vien tik asmenys, sudarę santuoką ar įtvirtinę sugyvenimo santykius (*makar och sambor*), turi teisę į kartu vykdomą įvaikinimą ir kito poros nario vaiko įvaikinimą (4 sk. 6§). Skirtingų lyčių asmenys, sudarę santuoką ar kohabitacijos santykius (*man som var hennes make eller sambo*), taip pat moteris, sudariusi su kita moterimi santuoką, registruotą partnerystę ar kohabitacijos santykius (*kvinnan som var moderns make, registrerade partner eller sambo*), turi teisę į automatinį motinystės / tėvystės pripažinimą (1 sk. §8–9).

¹⁴⁷ *Family law – Information on the rules:*

<https://www.government.se/4a767e/contentassets/1e0263a0318e47b4b8515b535925941b/family-law.pdf>

¹⁴⁸ *Lag om registrerat partnerskap:*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-19941117-om-registrerat-partnerskap_sfs-1994-1117

¹⁴⁹ *Interactive database „LawsAndFamilies“:*

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-17520/continent-Europe>

¹⁵⁰ *Family law – Information on the rules, p. 27:*

<https://www.government.se/4a767e/contentassets/1e0263a0318e47b4b8515b535925941b/family-law.pdf>

¹⁵¹ *Sambolag:*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/sambolag-2003376_sfs-2003-376

Interactive database „LawsAndFamilies“:

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-17520/continent-Europe>

¹⁵² *Föräldrabalk:*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldrabalk-1949381_sfs-1949-381#K4

Pagal Genetinio integralumo įstatymą¹⁵³, pagalbinis apvaisinimas leidžiamas moteriai, sudariusiai santuoką, registruotą partnerystę ar sugyvenimo sąjungą (*det som i detta kapitel sägs om make gäller också registrerad partner; kvinnan är gift eller sambo*) (6 str. 1§, 1b§).

Vengrija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas;
- 3) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės) teisinis institutas.

Konstitucijos¹⁵⁴ dalies „Pagrindai“ L straipsnio 1 dalyje pateikta santuokos apibrėžtis: „Vengrija gina santuokos, kaip tarp vyro ir moters savanorišku apsisprendimu sudaromos sąjungos, institutą, ir šeimą kaip tautos išlikimo pagrindą. Šeimos ryšiai grindžiami santuoka ir / ar santykiu tarp tėvų ir vaikų“¹⁵⁵. Vengrijos Nacionalinė Asamblėja, 2020 m. gruodžio 15 d. priėmusi Konstitucijos pataisų įstatymą, Konstitucijos L straipsnio 1 dalį papildė šia nuostata: „motina yra moteris, tėvas – vyras“ (angl. *the mother is a woman, the father is a man*). Apžvalgininkai pažymi, jog toks sprendimas taps kliūtimi tos pačios lyties asmenims įsivaikinti vaiką¹⁵⁶.

Civilinio kodekso¹⁵⁷ ketvirtosios knygos „Šeimos teisė“ II dalyje „Santuoka“ nurodyta, kad santuoką sudaro vyras ir moteris, deklaruojanti tokią valią ir kartu atvykę registruoti santuokos. Yra nustatyta santuokos sudarymo tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos, draudimo tuoktis artimiesiems giminei ar su įvaikintu asmeniu. Civilinės santuokos sukelia teisėnė pasekė yra sutuoktinių lygiatėisėskumas, teisė pasirinkti kito sutuoktinio pavardę kaip bendrą pavardę, pareiga vienas kitą remti, gyvenamosios patalpos pripažinimas šeimos turtu, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas, įvaikinimo teisė, paveldėjimo teisė. Nustatyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės.

Registruotos partnerystės ir susijusių įstatymų pataisų įstatyme¹⁵⁸ nurodoma, jog registruotą partnerystę (vengr. *bejegyzett élettársi kapcsolat*) gali sudaryti du tos pačios lyties pilnamečiai asmenys, kartu deklaruojanti tokią valią registro tvarkytojui (1 str. 1 d.). Nepilnamečiams ši teisė nesuteikiama (1 str. 2 d.)¹⁵⁹. Registruotai partnerystei taikoma monogamijos (draudimo būti sudarius galiojančią santuoką ar registruotą partnerystę su trečiuoju asmeniu) sąlyga, tokia partnerystė sudaroma pateikiant deklaraciją registro tvarkytojui, dalyvaujant dviem liudytojams. Santuokai taikomos teisės normos yra *mutatis mutandis* taikomos registruotai partnerystei, nebent šis įstatymas nustatytų kitaip (3 str. 1 d.). Registruotiems partneriams yra taikomas įstatymu (bendroji jungtinė nuosavybė) arba pagal dvišalę sutartį nustatytas turto teisinis režimas. Taip pat yra pareiga vienas kitą remti¹⁶⁰. Registruotos partnerystės santykius nutraukia teismas ar, esant bendram sutikimui, notaras (galima paminėti, jog santuokos nutraukimo notaras nevykdo¹⁶¹). Teisme *mutatis mutandis* taikomos

¹⁵³ *Lag om genetisk integritet m.m.:*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2006351-om-genetisk-integritet-mm_sfs-2006-351

¹⁵⁴ *Hungary's Constitution:* https://www.constituteproject.org/constitution/Hungary_2016.pdf?lang=en

¹⁵⁵ *Ten pat.*

¹⁵⁶ Lindsay Isaac, Sharon Braithwaite. Hungary passes anti-LGBTQ law effectively barring same-sex couples from adopting. CNN, 2020-12-15: <https://edition.cnn.com/2020/12/15/europe/hungary-lgbtq-adoption-ban-intl/index.html>

¹⁵⁷ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=159096

Act V of 2013 on the Civil Code:

https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/96512/114273/F-975134979/MK_13_031.pdf

¹⁵⁸ *Törvény a bejegyzett élettársi kapcsolatáról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról:* http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=124380

¹⁵⁹ *Ten pat.*

¹⁶⁰ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 318:

https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹⁶¹ Adam Fuglinszky. Hungarian law and practice of civil partnerships with special regard to same-sex couples.

santuokos nutraukimo nuostatos¹⁶². Registruotiems partneriams nėra suteiktos teisės pasirinkti kito partnerio pavardę kaip bendrą pavardę ir teisės abiem kartu įsivaikinti vaiko (3 str. 2–3 d.). Taip pat nesuteikta teisė į pagalbinių apvaisinimą (3 str. 4 d.). Yra teisė į paveldėjimą pagal įstatymą¹⁶³.

Skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykius (*élettársi kapcsolat*) reglamentuojančioje Civilinio kodekso ketvirtosios knygos trečioje dalyje „Teisiniai civilinės partnerystės aspektai pagal šeimos teisę“ įtvirtintos teisės į tarpusavio išlaikymą, nutraukus kohabitaciją, sąlygos (kartu gyventa ne mažiau kaip vienerius metus ir yra bendras vaikas) ir tvarka bei teisė į bendros gyvenamosios patalpos nuomą. Civilinio kodekso šeštosios knygos trečioje dalyje „Sutarčių rūšys“ pateiktos tam tikros bendrosios nuostatos, taikomos kohabitacijai, kuri prilyginama sutartiniais santykiams. Taip pat yra įstatymų ir pagal sutartį nustatyto turto teisinio režimo nuostatos¹⁶⁴. Kohabitacijos santykiams, pagal Civilinio kodekso 6:514 straipsnį, priskiriami tokie, kai du nesusituokę asmenys, susiję emociniais ir finansiniais saitais, bendrai gyvena tame pačiame namų ūkyje. Skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenys (ne artimieji giminaičiai, nesusiję santuokos, registruotos partnerystės ar kohabitacijos santykiais su trečiaisiais asmenimis) gali savo kohabitacijos santykių (bendro gyvenimo neįregistravus santuokos ar partnerystės) faktą, pateikę bendrą deklaraciją, registruoti pas notarą (įrašant į notarinį Kohabitacijos pareiškimų registrą) – tai gali būti kohabitacijos (*de facto* sąjungos) įrodymu kilus teisiniams ginčams dėl paveldėjimo, gyvenamosios patalpos, išmokos netekus maitintojo (našlių pensiją) ir kt.¹⁶⁵ Kohabitacijos santykiai sudaromi ir nutraukiami tik pačių asmenų sprendimu, be teisės aktų nustatytos procedūros¹⁶⁶. Turto teisinis režimas gali būti nustatytas tarpusavio sutartimi Civilinio kodekso nustatyta tvarka. Nėra pareigos vienas kitą remti. Paveldėjimas galimas tik pagal testamentą¹⁶⁷.

Tos pačios lyties partneriams nėra suteikta teisė į įvaikinimą¹⁶⁸.

Pagal Sveikatos priežiūros įstatymą¹⁶⁹, pagalbinių apvaisinimas leidžiamas skirtingų lyčių asmenims, sudariusiems santuoką ar partnerystę (*a házastárs, illetve élettárs*), taip pat kai kuriais atvejais vienišoms moterims (*egyedülálló nő*) (166 str. 1(b) d., 167 str. 4 d.).

Vokietija

Įstatymais yra įtvirtintas:

- 1) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuokos teisinis institutas;
- 2) tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės teisinis institutas (nuo 2017 m. spalio 1 d. partnerystė neberegistruojama);
- 3) skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų kohabitacijos santykių (bendras gyvenimas neįregistravus santuokos ar partnerystės ir santykių niekaip neformalizuojant) kai kurios teisinės pasekmės.

Cuadernos de Derecho Transnacional, 2017, vol. 9, no 2, p. 300:

<https://e-revistas.uc3m.es/index.php/CDT/article/download/3874/2430>

¹⁶² Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 317:

https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹⁶³ *Ten pat*, p. 330:

https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹⁶⁴ Adam Fuglinszky. Hungarian law and practice of civil partnerships with special regard to same-sex couples. *Cuadernos de Derecho Transnacional*, 2017, vol. 9, no 2, p. 285:

<https://e-revistas.uc3m.es/index.php/CDT/article/download/3874/2430>

¹⁶⁵ Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 316–317:

https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹⁶⁶ *Ten pat*, p. 317:

https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹⁶⁷ *Ten pat*, p. 319:

https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹⁶⁸ Rainbow Europe (ILGA-Europe) – free online collection of the data: <https://rainbow-europe.org/#0/8682/0>

¹⁶⁹ 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=30903.383679

Konstitucijos¹⁷⁰ 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad santuokai ir šeimai skiriama ypatinga valstybės apsauga. Skirtingų lyčių ar tos pačios lyties asmenų santuoka yra reglamentuojama Civiliniu kodeksu¹⁷¹. Remiantis Federalinio konstitucinio teismo išaiškinimu, santuoka yra lygiateisių partnerių bendras gyvenimas, pagrįstas abipuse atsakomybe¹⁷². Civilinio kodekso ketvirtoje knygoje yra nustatyta santuokos sudarymo tvarka ir įtvirtintos sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos (apima draudimą būti registravus galiojančią partnerystę), draudimo tuoktis artimiesiems giminaičiams ar su įvaikintu asmeniu. Civilinės santuokos sukelia teisinę pasekmę yra sutuoktinių lygiateisiškumas, teisė pasirinkti kito sutuoktinio pavardę kaip bendrą pavardę, pareiga vienas kitą remti, įstatymu arba pagal sutartį nustatytas turto teisinis režimas. Nustatyti santuokos negaliojimo ir pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės.

Tos pačios lyties asmenų registruotos partnerystės santykiai reglamentuoti iki 2017 m. liepos 27 d. galiojusi Registruotos partnerystės įstatymu¹⁷³, o vėliau, įsigaliojus tos pačios lyties asmenų santuokas įtvirtinusiame įstatyme, naujų partnerystės santykių nebebuvo galima registruoti, nors sudarytieji iki tos datos liko galioti¹⁷⁴.

Pagal Registruotos partnerystės įstatymą, gyvenimo partnerystę sudaro du tos pačios lyties asmenys, kurie, kartu dalyvaudami deklaruoja registruojančiam pareigūnui savo valią sudaryti tokią partnerystę (1 str. 1 d.)¹⁷⁵. Įstatyme tokiai partnerystei buvo nustatyta sudarymo tvarka ir sąlygos dėl amžiaus, laisvos valios, veiksnio, monogamijos (apima draudimą būti registravus galiojančią partnerystę), draudimo būti artimaisiais giminaičiais ar siejamais įvaikinimo ryšiu. Registruotas partneris (vok. *Lebenspartner*) yra vertinamas kaip savo partnerio šeimos narys (11 str. 1 d.). Registruotos partnerystės (*Eingetragene Lebenspartnerschaft*) sukelia teisinę pasekmę yra teisė pasirinkti kito partnerio pavardę kaip bendrą pavardę, pareiga vienas kitą remti, įstatymu nustatytas turto teisinis režimas (*mutatis mutandis* taikomi Civilinio kodekso 1363 (2), 1364–1390 straipsniai) ir galimybė kitokį režimą nustatyti dvišale sutartimi (*mutatis mutandis* taikomi Civilinio kodekso 1409–1563 straipsniai), atsakomybė už prievolių, susijusių su įsigytais kilnojamaisiais daiktais, įvykdymą kreditoriaus naudai, teisė į partnerio vaiko globą bei įvaikinimą, paveldėjimo teisė. Nustatytos partnerių gyvenimo skyrium teisinės pasekmės tarpusavio išlaikymui ir turtinėms teisėms (bendro turto padalijimui), registruotos partnerystės pabaigos pagrindai bei nutraukimo tvarka ir teisinės pasekmės. Įstatyme nustatyta registruotos partnerystės pakeitimo (konvertavimo) į santuoką tvarka.

Su kohabitacija (*de facto* bendro gyvenimo) susijusios teisės normos yra įtvirtintos įvairiuose atskiruose įstatymuose, pavyzdžiui, nuomos teisinius santykius reguliuojančiuose teisės aktuose, pagal kuriuos po sugyvenimo partnerio mirties, likęs gali perimti nuomos sutarties šalies teises ir pareigas¹⁷⁶.

Pagal Registruotos partnerystės įstatymą¹⁷⁷, tam, kad asmuo, registravęs partnerystę

¹⁷⁰ *Germany's Constitution*:

https://www.constituteproject.org/constitution/German_Federal_Republic_2014.pdf?lang=en

¹⁷¹ *Bürgerliches Gesetzbuch*: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>

¹⁷² Lucia Ruggeri, Ivana Kunda. *Family property and succession in eu member states – National reports on the collected data*. University of Rijeka, 2019, p. 263:

https://www.euro-family.eu/documenti/news/psefs_e_book_compressed.pdf

¹⁷³ *Gesetz über die Eingetragene Lebenspartnerschaft*: <http://www.gesetze-im-internet.de/lpartg/>

Act on registered life partnerships:

https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/60471/130035/F473541896/englisch_lpartg.pdf

Act on registered life partnerships: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_lpartg/index.html

¹⁷⁴ *Gesetz zur Einführung des Rechts auf Eheschließung für Personen gleichen Geschlechts*:

[https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&start=/*\[@attr_id=%27bgbl117s2787.pdf%27\]#_bgbl_%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgbl117s2787.pdf%27%5D_1609081974138](https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&start=/*[@attr_id=%27bgbl117s2787.pdf%27]#_bgbl_%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgbl117s2787.pdf%27%5D_1609081974138)

PSEFS project „Atlas“: https://www.euro-family.eu/atlas_scheda-de

¹⁷⁵ *Act on registered life partnerships*:

https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/60471/130035/F473541896/englisch_lpartg.pdf

¹⁷⁶ *Interactive database „LawsAndFamilies“*:

<https://lawsandfamilies-database.site.ined.fr/en/legal-project/interactive-database/timeline/question-1/section-1/jurisdiction-12760/continent-Europe>

¹⁷⁷ *Act on registered life partnerships*:

(*Lebenspartner*), galėtų įsivaikinti vaiką, būtinas kito partnerio sutikimas (9 str. 6 d.). Registruotas partneris (*Lebenspartner*) turi teisę į kito poros nario vaiko įvaikinimą (9 str. 7 d.). Pagal Civilinį kodeksą, vienišas asmuo (*Wer nicht verheiratet ist*) turi teisę įsivaikinti vaiką (1741 str. 2 d.). Sutuoktiniai (*Ehepaar*) turi teisę į kartu vykdomą įvaikinimą ir kito poros nario vaiko įvaikinimą (1741 str. 2 d.). Įteisinus tos pačios lyties asmenų santuokas, tokie sutuoktiniai taip pat turi teisę į kartu vykdomą įvaikinimą¹⁷⁸. Pažymėtina, jog skirtingų lyčių sutuoktiniai turi teisę į automatinį motinystės / tėvystės pripažinimą, o dviejų moterų sutuoktinių pora tokios teisės neturi (gali pasinaudoti teise į kito poros nario vaiko įvaikinimą)¹⁷⁹. Asmenys, esantys nesantuokiniais partneriais (*Personen, die in einer verfestigten Lebensgemeinschaft*) (turi būti gyvenę kartu ne mažiau kaip 4 metus ar turėti bendrą vaiką), turi teisę į kito poros nario vaiko įvaikinimą (1766a str.).

Pagalbinis apvaisinimas leidžiamas skirtingų lyčių asmenims, sudariusiems santuoką ar partnerystę, taip pat moterims, sudariusioms santuoką ar partnerystę (tos pačios lyties asmenų pora), bei vienišoms moterims.

Paminėtina, jog pagal Socialinio kodekso penktosios knygos 27a straipsnio¹⁸⁰ 1 dalies 3 ir 4 punktus, pagalbinio apvaisinimo išlaidos kompensuojamos skirtingų lyčių sutuoktinių poroms (*miteinander verheiratet sind; ausschließlich Ei- und Samenzellen der Ehegatten verwendet werden*). Visgi, vadovaujantis 2016 m. atnaujintomis federalinėmis gairėmis dėl finansinės paramos pagalbinio apvaisinimo procedūroms, išlaidos kompensuojamos ir moterims, tarpusavyje sudariusioms santuoką bei skirtingų lyčių partneriams (*Ehepaare oder heterosexuelle Paare, die in einer nichtehelichen Lebensgemeinschaft leben*)¹⁸¹. Atitinkamai kompensuojama ir moterims, sudariusioms partnerystę (angl. *woman in a same-sex partnership*), remiantis Federalinio finansų teismo 2018 m. priimtu sprendimu¹⁸².

Parengė
Informacijos ir komunikacijos departamento
Tyrimų skyriaus
patarėja
Dainora Valiukaitė
Tel. (8 5) 239 6187, el. p. dainora.valiukaite@lrs.lt

https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/60471/130035/F473541896/englisch_lpartg.pdf

¹⁷⁸ *Family law in Germany: overview*: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-575-0676?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true#co_anchor_a539609](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-575-0676?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true#co_anchor_a539609)

¹⁷⁹ Prathap Nair. After equal marriage, LGBT+ Germans fight for the right to a family. *Reuters*, 2019-06-05: <https://www.reuters.com/article/us-germany-lgbt-youth-idUSKCN1T602T>

Jen Willows. Move to legalise egg donation and surrogacy in Germany. *BioNews*, 2019-08-19: https://www.bionews.org.uk/page_144456

David Artavia. Germany may make it easier for lesbian couples to co-parent. *The Advocate*, 2020-08-25: <https://www.advocate.com/lesbian/2020/8/25/germany-may-make-it-easier-lesbian-couples-co-parent>

¹⁸⁰ *Sozialgesetzbuch (SGB) Fünftes Buch (V) – §27a Künstliche Befruchtung*: https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_5/_27a.html

¹⁸¹ *Committee on bioethics of the Council of Europe – Replies by the member States to the questionnaire on access to medically assisted procreation*. 2019, p. 30: <https://rm.coe.int/inf-2016-4-map-replies-e/16809ef72e>
Richtlinie über die Gewährung von Zuwendungen zur Förderung von Maßnahmen der assistierten Reproduktion durch das Land Nordrhein-Westfalen (Assistierte-Reproduktions-Richtlinie): https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_vbl_detail_text?anw_nr=7&vd_id=17946&menu=1&sg=0&keyword=Assistierte%20Reproduktion

Kostenübernahme für Massnahmen der künstlichen Befruchtung: <https://www.lsvd.de/de/ct/572-Kostenuebernahme-fuer-Massnahmen-der-kuenstlichen-Befruchtung>

¹⁸² Germany: Court rules costs for in vitro fertilization of infertile woman in same-sex partnership are tax-deductible. *Library of Congress – Global Legal Monitor*, 2018-01-25: <https://www.loc.gov/law/foreign-news/article/germany-court-rules-costs-for-in-vitro-fertilization-of-infertile-woman-in-same-sex-partnership-are-tax-deductible/>

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija.

Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2020